

Sunndal kommune
- kraftsenteret mellom fjord og fjell

Budsjett 2019

Økonomiplan 2020 – 2022

Foto: Anny Fjærli Hjetland

Rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2020-2022
05.11.18

Vedtatt av Sunndal kommunestyre, xx.xx.xx., sak xx/xx

Innhold

1.0	Innledning.....	3
2.0	Status og utfordringsbildet.....	7
2.1	Samfunnsplanen 2014 – 2025	7
2.2	Kommune- og regionreformen.....	7
2.3	Endringer i de økonomiske rammevilkårene.....	8
2.4	Ny kommunelov	8
2.5	Konsekvenser av ny kommunelov	8
3.0	Prosessen.....	9
4.0	Prognose for skatteinntekter og rammetilskudd	10
4.1	Skatteinntekter - Inntektsutjevningen.....	10
4.2	Rammetilskuddet – utgiftsutjevningen	11
4.3	Skatt og rammetilskudd.....	13
5.0	Budsjett 2019 og økonomiplan 2020 -2021	18
5.1	Oversikt over tiltak 2019 – 2022.....	18
5.2	Budsjettskjema 1A.....	27
5.2.1	Noter til budsjettet	27
5.3	Budsjettskjema 1B.....	29
5.3.1	Helse- og barneverntjenesten, utredning oppstartet.....	29
5.3.2	Tiltak, sykefravær	29
5.3.3	Heltidskultur	30
5.4	Investeringer	31
5.5	Finansiering	33
6.0	Folketallsutvikling – historikk og prognose	34
6.1	Historikk, befolkningsutvikling 2003 -2017	34
6.1.1	Folketall Sunndal kommune 2003 – 2018	34
6.1.2	Antall fødte, døde, innflytter og utflyttere 2005 - 2017	35
6.2	Prognoser, folketallsutvikling 2018 - 2030	35
6.2.1	Folketall	35
6.2.2	Barn og unge	37
6.2.3	Yrkesaktiv alder	38
6.2.4	De eldre	39
6.3	Sammenfatning.....	39

1.0 Innledning

2018 var preget av omstilling i forbindelse med nedlegging av asylmottaket. Nedlegging medførte 50 overtallige, nesten alle tjenestene ble involvert i større eller mindre grad, og det gikk med mye lederressurser.

Innenfor pleie- og omsorgstjenesten er det gjennomført omstilling og utvikling fra institusjonsbasert- til hjemmebasert omsorg.

Gjennomføringen av disse prosessene har vært preget av profesjonalitet og ryddighet. Det betyr at utviklingskompetansen er god i Sunndal kommune.

Utviklingen av tjenestetilbudene må framover skje i større tempo. 2018 er budsjettert med bruk av disposisjonsfond for å få driften i balanse. Det er store økonomiske utfordringer innenfor pleie og omsorgstjenesten. Dette er delvis begrunnet i pukkelkostnader, men det er også behov for å utvikle både tjenestene og kulturen. Løsningen er ikke «mer av alt» men å finne nye løsninger. Det er gode eksempel på at det også fører til bedret kvalitet, og ikke minst bedret livskvalitet for brukerne.

Kulturen – i denne sammenheng – handler om å tenke nytt, våge å prøve nye løsninger og se på hvilke tilbud som kommunen skal gi. «Å mestre egen sykdom er en medisin som brukes for lite» - det hender vi vil for mye for brukerne – og det må heller spørres «Hva er viktig for deg?»

Disse momentene må kommuniseres til hele Sunndalssamfunnet.

Meld. St. 15 (2017–2018) Leve hele livet — En kvalitetsreform for eldre vil danne grunnlaget for våre tjenester. Reformen består av 25 konkrete og utprøvde løsninger på områder hvor vi vet at det for ofte svikter i tilbudet til eldre i dag:

- Et aldersvennlig Norge
- Aktivitet og fellesskap
- Mat og måltider
- Helsehjelp
- Sammenheng i tjenestene

Reformen bygger på hva ansatte, eldre, pårørende, frivillige, forskere og ledere har sett fungerer i praksis, og hva som løfter kvaliteten på tjenestene og bidrar til trygg, verdig alderdom.

Med bakgrunn i dette skal Sunndal kommune gi **Trygghet for omsorg** for alle aldersgrupper.

Demografien i økonomiplanperioden viser at antall innbyggere over 67 år er relativt stabilt. Denne perioden må brukes til omstilling av våre tjenester til denne gruppen, for å være rustet til økningen som kommer.

Andel brukere under 67 år av pleie og omsorgstjenester er økende. Her må det også være en utvikling som gjør kommunen i stand til å yte tjenestene det er behov for. Nye – og forbedrede løsninger må finnes, som gir trygghet og er bærekraftig i framover.

I dette forslaget fortsetter utviklingen fra institusjonsbasert til hjemmebasert omsorg, og det er viktig at vi benytter denne perioden til å forberede oss på de store årskullene over 67 år som kommer.

Grunnskole og barnehage er med i prosjektet «Sammen skaper vi fremtiden» i regi av Nettverk Nordmøre. Hovedmålet for prosjektet er å utvikle kapasiteten på eier- og ledernivå på Nordmøre gjennom samskaping mellom de ulike aktørene i og rundt sektoren. Slik kan den samlede kapasiteten dekke behovene for å nå effektmålet, som er at barn og unge skaper og lever meningsfulle liv - i en ukjent og annerledes fremtid. Prosjektet har fått internasjonal oppmerksomhet.

Kommunen har et helhetlig ansvar for kvalitetsutvikling i oppvekstsektoren. Det betyr at gode «eiere» må kunne legge til rette for at enhetene jobber systematisk og kunnskapsbasert innad i sine enheter, på måter som ivaretar personalets profesjonelle felleskap og kompetanseutvikling.

Prosjektet «Sammen skaper vi fremtiden – region Nordmøre 2040» handler om å bygge kapasitet på tvers av kommuner, enheter og parter i sektoren, hvor den administrative eieren har hovedansvaret for å sette i gang, skape møtearenaer og læringskultur, koordinere og kvalitetssikre utviklingsprosessene som involverer alle i en aktiv dialog fra barnehage og klasserom til politikere i kommunestyret. Målet er å skape gode og meningsfulle oppvekstarenaer hvor både barn og voksne får kompetanse til å mestre livene i felleskap med andre. Sammen skal nettverket finne svar på hvordan det skapes hverdager i barnehager og skoler hvor både rammer, relasjoner og aktiviteter gir mening, utfordrer og utvikler alles robusthet og kapasitet, for å møte endringene som kommer i fremtiden. Grunnlagsdokumentet fra KS Konsulent til Barnehage- og skolebruksplanen må drøftes. For å møte endringene som kommer framover, er det nødvendig å vurdere dagens struktur.

Tjenestene som er omtalt ovenfor utgjør hoveddelen av ressursbruken i Sunndal kommune. I tillegg vil kostnadene til administrasjon vurderes kontinuerlig, særlig også hensyntatt satsingen på digitalisering og utvikling av interkommunale tjenester.

Hva må til for å skape bærekraft?

Kostratabellen under viser kostnadsforskjeller mellom Sunndal og kommunegruppe 12 og landssnittet i 2017. Samlede behovskorrigerte netto driftsutgifter var 37 millioner kroner høyere i Sunndal enn i kommunegruppa og 96 millioner kroner høyere enn landssnittet uten Oslo.

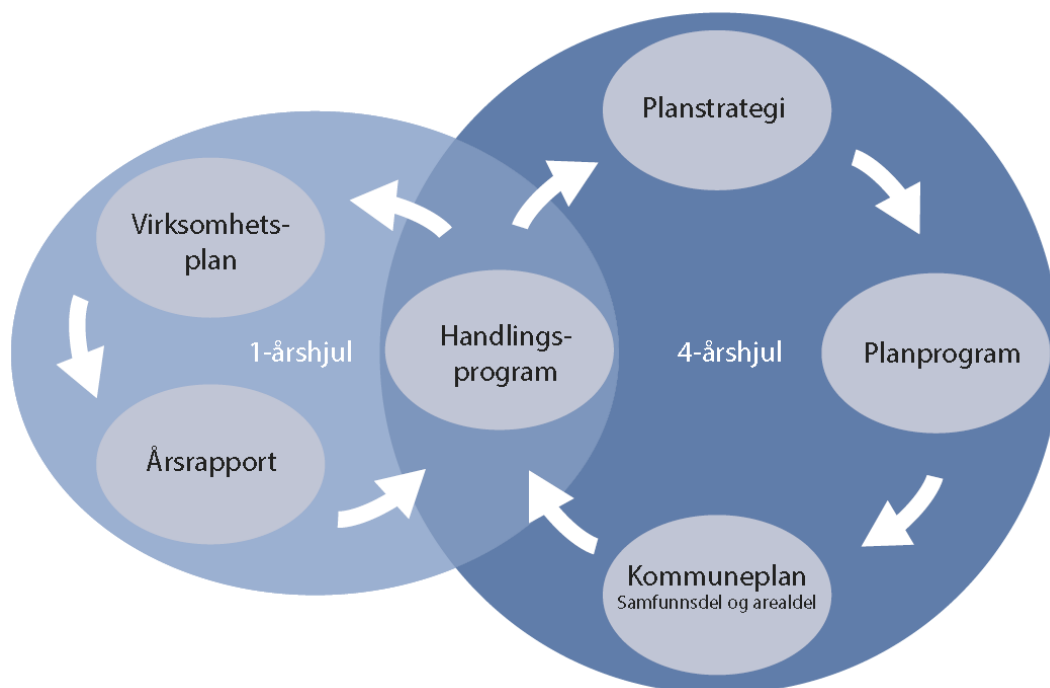
Tabellen viser også hvilke tjenester som drives dyrt og billig sammenlignet med kommunegruppa og landet. I forhold til kommunegruppa bruker Sunndal mere penger på pleie/omsorg (25 mill), grunnskole (15 mill), barnehage (8 mill) og adm/styring (10 mill).

Det må tas strukturelle grep, i tillegg til tjenesteutvikling. Gjennom strukturelle omstillinger økes evnen til nytenkning og utvikling, og nye løsninger oppstår.

For å sikre god bærekraft må vi være modige og våge å tenke nytt. Det er viktig å benytte årene i økonomiplanperioden til omstilling.

Tjenester	Kostra- gruppe 12	Landet uten Oslo
Pleie og omsorg	24,9	45,7
Grunnskole	15,4	31,2
Barnehage	8,1	9,5
Adm, styring og fellesutgifter	10,3	15,7
Sosiale tjenester	-0,5	2,3
Kommunehelse	-3,0	2,0
Barnevern	-20,2	-25,6
Kultur og idrett	1,7	7,5
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	1,5	2,9
Andre områder	-1,2	4,6
Brann og ulykkesvern	-2,1	0,0
Kommunale boliger	-1,2	-0,7
Samferdsel	-2,1	3,9
Næringsforv. og konsesjonskraft	4,3	0,8
Kirke	-0,1	0,7
Totalt	37,0	95,9

Sammenhengen mellom budsjett/økonomiplan og andre kommunale planer

Økonomiplanlegging er et verktøy for utforming av politiske prioriteringer og fordeling av økonomiske ressurser, innenfor tilgjengelige økonomiske rammer. Økonomiplanen er et viktig strategi- og styringsdokument for kommunen. God økonomiplanlegging bidrar til økt politisk handlingsrom, og styrker derfor muligheten for å utøve politikk og foreta prioriteringer.

Langsiktig økonomiplanlegging er krevende, men nødvendig, for å etablere et god grunnlag for lokalt politisk handlingsrom og et godt tjenestetilbud over tid.

Noen kommuner kaller budsjett og økonomiplan for handlingsprogram. Illustrasjonen viser at tidsperspektivet for budsjettet er 1 år og samlet for budsjett og økonomiplan er det 4 år. Budsjett og økonomiplan fornyes årlig ved «rullering».

Tiltak som er vedtatt i kommuneplanen bør innarbeides i årsbudsjett og økonomiplan.

Formålet med dokumentet

Skape en felles forståelse av Sunndal kommune sin situasjon – og de hovedutfordringene som kommunen står overfor. Dette dokumentet gjelder rammene i tjenesteproduksjonen – og er planlagt innarbeidet i budsjettet for 2019 og økonomiplanen for perioden 2020 - 2022.

Fokus og involvering

I arbeidet med budsjettet for 2019 og økonomiplanen for 2020 - 2022 er det viktig å holde fokus på hvordan innbyggerne skal få gode tjenester, på riktig nivå, til rett tid, innenfor tilgjengelige rammer.

Sunndalssamfunnet

Målet som ligger i kommuneplanen sin samfunnsdel er 7 400 innbyggere og 4 000 arbeidsplasser innen 2020. For å oppnå vekst i innbyggertall er det viktig for Sunndal å være attraktiv, både for å beholde eksisterende innbyggere samtidig som en er attraktiv for nye. Det er derfor viktig å holde fokuset på kommuneplanens samfunnsdel der målsettingen fremgår.

Tjenesteproduksjon – endringer i rammevilkårene

Fokuset fremover blir:

- Yte gode tjenester, på riktig nivå, til rett tid – til innbyggerne
- Revidere og gjennomføre kommuneplanens samfunnsdel
- Gjennomføre tiltakene i økonomiplanen

2.0 Status og utfordringsbildet

2.1 Samfunnsplanen 2014 – 2025

Gjeldene samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret 03.09.2014 med planperspektiv fram mot 2025. Samfunnsdelen viderefører visjonen «Sunndal kommune – kraftsenteret mellom fjord og fjell».

Planen har som mål:

- En attraktiv og mangfoldig kommune med 7.400 innbyggere innen 2020 (+ 3 %)
- En robust kommune for fremtiden
- Et vekstkraftig og inkluderende næringsliv med 4.000 arbeidsplasser innen 2020 (+ 5 %)

- Effektiv og miljøvennlig energibruk
- God infrastruktur, bedre og tryggere veger
- Bærekraftig forvaltning av natur og verneområder

- God helse og livskvalitet for alle
- Sunn kommuneøkonomi – kompetent og attraktiv arbeidsplass
- En dyktig og effektiv beredskapsorganisasjon

Kommunestyret har i forbindelse med behandlingen av sak om Planstrategi for 2016-2020 vedtatt at samfunnsdelen skal rulleres i og ferdigstilles tidlig i 2020. Dette arbeidet er startet opp, men ikke slutført. Dette dokumentet forholder seg til nåværende plan.

Sunndal har

- Valgt et mål om vekst i innbyggertall og næringsliv som krever fokus for å oppnå målene
- Valgt å fortsette som egen kommune
- Politiske vedtak som gjør omprioritering mellom tjenestene nødvendig
- Internt omstillingsbehov ut fra demografiske endringer

Som målsetting å ha en sunn kommuneøkonomi Sunndal kommune.

2.2 Kommune- og regionreformen

Arbeidet med kommunereformen startet opp i 2014 og var et sentralt tema både i 2015 og i 2016. Telemarksforskning fikk i oppdrag å utrede «Sunndal alene» samt fire alternativer: Sunndal-Nesset, Sunndal-Nesset-Tingvoll, Sunndal-Surnadal og Sunndal-Oppdal. Våren 2016 ble en intensjonsavtale om sammenslåing mellom Sunndal og Nesset fremforhandlet. Denne ble lagt ut til folkeavstemming i april 2016. Valgoppslutningen var på 52,7 % og 77,8 % stemte nei. Juni 2016 vedtar kommunestyret at Sunndal skal fortsette som egen kommune. Det blir ny kommunestruktur i Møre og Romsdal. Sunndal kommune må i perioden være aktiv i forhold til analyser og forberedelser til ny kommunestruktur. Konsekvenser og nødvendige tiltak må identifiseres og gjennomføres. Nye samarbeidsområder og samarbeidsformer må vurderes.

2.3 Endringer i de økonomiske rammevilkårene

Sunndal kommune er i KOSTRA-gruppe 12. KOSTRA-gruppe 12 består av mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og høye frie disponible inntekter. Til sammenligning består KOSTRA-gruppe 11 av mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og middels frie disponible inntekter.

Inntekten fra eiendomsskatt er satt under press. Fra 2019 er det endring i regler for taksering av verk og bruk. Endringene i takseringsreglene gjør at Sunndal vil tape inntekter på om lag 25 mill kr i løpet av 7 år.

Nedtrappingen vil være jevn, med 1/7 i 2019, 2/7 i 2020, 3/7 i 2021 og 4/7 i 2022. Nedtrapping/økning i nedtrappingen vil utgjøre 3,6 mill hvert år. I løpet av 6 – 7 år er inntekten trappet ned med ca 25 mill.

I gjeldende økonomiplan for 2018 – 2021 er det enkelte år saldert med bruk av disposisjonsfond. For 2018 er bruk av disposisjonsfond kr 16,9 mill. Beløpet øker videre i perioden.

Nedgang i inntektene fra eiendomsskatt, kombinert med at kommunen budsjetterer med bruk av disposisjonsfondet, tilsier at det bør iverksettes kostnadsreducerende tiltak. Ulike strategier for kostnadsreducerende tiltak bør diskuteres. Utviding av samarbeid med andre kommuner bør være av stor interesse.

2.4 Ny kommunelov

Den 11. juni 2018 vedtok Stortinget ny kommunelov. Et viktig mål med den nye kommuneloven har vært å styrke det kommunale selvstyret. Det skjer blant annet gjennom formålsbestemmelsen, en uttrykkelig lovfesting av det kommunale selvstyret og gjennom lovfestede prinsipper for forholdet mellom nasjonale myndigheter og det kommunes selvstyret. Samtidig som det lokale selvstyret styrkes, stilles det også nye krav til kommunene med hensyn til økonomiforvaltning, internkontroll og eierskapsmeldinger med videre.

Loven er ikke trådt i kraft, og tidspunktet for ikraftsettelse er ikke endelig fastsatt. Forskrifter til den nye loven er under utarbeidelse, i kommunal- og moderniseringsdepartementet. Departementet har lagt opp til at enkelte deler av loven skal tre i kraft allerede fra 1.7.2019.

For presentasjon av økonomibestemmelsene i ny kommunelov, se linken <https://www.fylkesmannen.no/contentassets/279ed08ba7bd4a35a936b83f2346d03e/ny-kommunelov---okonomibestemmelsene---ko-fagdag-140518.pdf>

2.5 Konsekvenser av ny kommunelov

Konsekvensen av ny kommunelov er mellom annet at økonomireglementet og finansreglementet bør revideres. Det er hensiktsmessig med oppstart på dette arbeidet etter at forskriftene er klare i november 2018.

Nytt økonomireglement bør inneholde finansielle måltall. Dette kan for eksempel være at disposisjonsfondet skal utgjøre x% av sum driftsinntekter. Inntil nytt økonomireglement er på plass foreslår rådmannen at disposisjonsfondet skal utgjøre minimum 5% av sum driftsinntekter. Med sum driftsinntekter på ca 700 mill, vil minimumskravet til disposisjonsfond være på 35 mill.

3.0 Prosessen

Utkast til prosess har vært drøftet i ledergruppen og vedtatt av kommunestyret, sak 16/18, den 21.3.2018.

For rådmannen har det vært viktig at august-lønningen skal danne grunnlaget for lønnsbudsjettet. Dersom en skal bruke august-lønningen som grunnlag for lønnsbudsjettet/budsjettet, er det viktig at saken blir behandlet i møtet i september, for at saken skal bli best mulig utredet og politikerne får saken tilsendt slik det er bestemt i møtereglementet.

Utkast til videre prosess for budsjett 2019 og økonomiplan 2020 - 2022														
	Arena	SAK	jan	febr	mars	april	mai	juni	juli	august	sept	okt	nov	des
Endringer i rammevilkår														
Demografi - og utviklingstrekk	LG	Info				x	24.							
Konsekvenser av ny pensjonsordning i kommunene	LG	Info				x	24.							
Revidert nasjonal budsjett (RBN)	LG	Info					24.			Fremlegges: 15. mai				
Statsbudsjettet for 2019 fremlegges	LG	Info								Fremlegges: 8. oktober		x		13.
Ny distriktsindeks - konsekvenser (red.innt.?)	LG	Info				x	24.			(x: utarbeidelse av tiltak for VISMA frist 30.4.)				
Parallele utredninger, kommunens egne, bud.dok side 34														
Ny organisering	Forankring i LG, TV, pol. utv. ØP, K før innarbeidelse i bud/øk plan	Drøfting	Fokus på prosessene			x	24.							
Bemanningsplan						x	24.							
Investeringer						x	24.							
Barnehage						x	24.							
Grunnskole mnt. ny struktur						x	24.							
Omsorgsplan						x	24.							
Behandling i politiske organ														
Oppsummering utredninger, se ovenfor	ØP	Drøfting	Fokus på prosessene				29.							
Oppsummering utredninger, se ovenfor	K							13.						
Foreløpig årsplan og budsjett-samtaler mellom tjenestelederne og rådmann	LG					9.-20.								
Foreløpig årsplan og budsjett	LG									12.				
KOSTRA-analyse endelige tall	Ass. råd.													06.
Tiltak: Tjenestelederne sender forslag til rådmannen	LG													10.
Lønningslister aug. 2018 overføres til Budsjett 2019	LG													13.
Kontroll og korreksjoner av lønningslister er ferdig	LG													17.
Rådmannen/øk.avd. møter med tjenestelederne	LG													13.-17.
Rådmannen velger tiltakene som skal innarbeides	Råd													20.
Øk. avd. registrer de valgte tiltakene	Øk.avd													20.
Foreløpig årsplan og budsjett. KOSTRA-analyse og forslag til tiltak	Pol. Utv.	Drøfting												21.-23.
Budsjettkonferanse														
Oppsummering utredninger og prosesser, se ovenfor	K	Info											18.	
Rådmannens forslag offentliggjøres	Pol. Utv.	Info										24.		
Rådmannens forslag behandles	ADM/AMU	Info											12.	
Rådmannens forslag behandles	Pol. Utv.	Pol.											13.	
Rådmannens forslag behandles	ØP	Pol.											27.	
ØP forslag legges ut på off. høring	ØP	Pol.											29.	
ØP forslag til budsjett 2019 behandles	K	Pol.												13.

- Demografi – og utviklingstrekk blir gjennomgått i eget kapittel i dette dokumentet.
- Konsekvenser av ny pensjonsordning er at gjennomsnittskommunen får økte utgifter til pensjon, ut over det som dekkes av kommunal deflator.

- Revidert nasjonalbudsjett (RBN), her er det mindre endringer, som fremgår av tabellen KS Prognosemodell for skatt og rammetilskudd.
- Når det gjelder ny distriktsindeks, får endringene ikke virkning for 2019.
- For de parallelle utredningene, som fremgår av fremdriftsplanen, er ingen av de kom så langt at de er politisk behandlet. De vil bli innarbeidet etter at den enkelte utredning er vedtatt.

4.0 Prognose for skatteinntekter og rammetilskudd

4.1 Skatteinntekter - Inntektsutjevningen

Sunddal kommune har kan forvente et skattenivå på 92,5% av landsgjennomsnittet. For 2019 blir de forventet en økning på 1,4% i inntektsutjevningen (markert med blå pil). (ny tabell)

SUNNDAL						
(år 2019-prisnivå i perioden 2019-2022)						
Inngangsdata	PROGNOSE					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Skatteprognose - kr pr innb. på landsbasis	28 733	29 779	30 276	30 599	30 599	30 599
Skatteprognose for kommunen - 1000 kr	189 734	195 107	199 102	200 232	200 232	200 232
Skatteprognose for kommunen - kr pr innbygger	26 499	27 380	27 968	28 253	28 253	28 253
Prognose av skattenivå i forhold til landgj.snitt	92,2 %	91,9 %	92,4 %	92,3 %	92,3 %	92,3 %
Prognose inntektsutj tilskudd	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kompensasjonsgrad i %	60 %	60 %	60 %	60 %	60 %	60 %
Tilleggskompensasjon i %	35 %	35 %	35 %	35 %	35 %	35 %
Tilleggskompensasjonsgrense	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %
Symmetrisk inntektsutjevning - kr pr innb. (gir 60%trekk eller tillegg mellom egen skattenivå og landsgjennomsnittet pr innb.)	1 340	1 439	1 385	1 408	1 408	1 408
Kompensasjon løst til lavt skattenivå - kr pr innb. (gir 35% kompensasjon mellom eget nivå og 90% av landsgjennomsnittet pr innb.)	-	-	-	-	-	-
Finansiering av inntektsutjevning pr innb.	-368	-385	-378	-382	-382	-382
Netto inntektsutjevning pr innb.	972	1055	1007	1026	1026	1026
Inntektsutjevnete (netto) tilskudd i 1000 kr (trekk hvis negativt beløp)	6 962	7 516	7 167	7 270	7 270	7 270
Endringer i %	68,6 %	7,9 %	-4,6 %	1,4 %	0,0 %	0,0 %
Anslag:						
Trekk for finansiering av Bykle	-	-	-	-	-	-
Skatter i kr pr innb	26 499	27 380	27 968	28 253	28 253	28 253
Endr. i prosent	6,2 %	3,3 %	2,1 %	1,0 %	0,0 %	0,0 %
Skatteutjevning netto i kr pr innb	972	1 055	1 007	1 026	1 026	1 026
Endr. i prosent	68,5 %	8,5 %	-4,5 %	1,9 %	0,0 %	0,0 %
Sum skatt og netto skatteutjevning i kr pr innb	27 472	28 434	28 974	29 279	29 279	29 279
Endr. i prosent	7,6 %	3,5 %	1,9 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %
Andel av skatt og netto skatteutjevning i forhold til skatt pr innbygger	0,956	0,955	0,957	0,957	0,957	0,957
Gj.skatt kr pr innb i landet	28 733	29 779	30 276	30 599	30 599	30 599
Endr. i prosent	8,7 %	3,6 %	1,7 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %
Skatter i 1000 kr	189 734	195 107	199 102	200 232	200 232	200 232
Skatteutjevning netto i 1000 kr	6 962	7 516	7 167	7 270	7 270	7 270
Sum skatt og skattutj. netto i 1000 kr	196 696	202 623	206 269	207 501	207 501	207 501
Endr. i prosent	7,7 %	3,0 %	1,8 %	0,6 %	0,0 %	0,0 %

4.2 Rammetilskuddet – utgiftsutjevningen

Utgiftsutjevningen omfordeler rammetilskuddet

Kommunene og fylkeskommunene får kompensasjon for disse ufrivillige kostnadsforskjellene i utgiftsutjevningen. Størsteparten av kommunenes rammetilskudd fordeles i utgangspunktet med et likt beløp per innbygger, det såkalte innbyggertilskuddet. Utgiftsutjevningen skjer ved hjelp av en kostnadsnøkkel, som sørger for at denne andelen av rammetilskuddet blir omfordelt fra kommuner som er rimeligere å drive enn landsgjennomsnittet, til kommuner som er dyrere å drive enn landsgjennomsnittet.

Kostnadsnøkkelens består av en rekke objektive kriterier, som forklarer hvorfor det er forskjeller i kommunenes utgifter til velferdstjenester. Eksempler på slike kriterier er blant annet antall barn i skolepliktig alder, antall eldre og bosettingsmønster og reiseavstander i kommunen.

Tabellen nedenfor viser at Sunndal har et utgiftsbehov/kostnadsindeks på 1,0720. Det vil si at kommunen er 7,20 % dyrere å drive enn landsgjennomsnittet. Dette kompenseres gjennom rammetilskuddet.

SUNNDAL kommune

Beregning av utgiftsbehov - tillegg/trekk i kroner for år
(utgiftsutjevnete tilskudd)

2019

prisnivå år 2019

	HELE LANDET		SUNNDAL			Bruk av folketall 1
	Vekt	Antall	Antall	Utgifts- behovs- indeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i
						kr per innb
0-1 år	0,0055	114 436	134	0,8749	-0,07 %	-36
2-5 år	0,1401	245 126	293	0,8931	-1,50 %	-783
6-15 år	0,2628	639 819	768	0,8969	-2,71 %	-1 417
16-22 år	0,0229	461 318	678	1,0981	0,22 %	118
23-66 år	0,1031	3 054 570	3 952	0,9667	-0,34 %	-179
67-79 år	0,0553	572 790	856	1,1166	0,64 %	337
80-89 år	0,0760	179 646	328	1,3642	2,77 %	1 447
over 90 år	0,0383	44 803	101	1,6844	2,62 %	1 371
Basistillegg	0,0188	325	0,6422	1,4768	0,90 %	469
Sone	0,0101	20 463 927	62 233	2,2723	1,28 %	672
Nabo	0,0101	9 424 649	17 797	1,4109	0,42 %	217
Landbrukskriterium	0,0020	1	0,0023	1,7390	0,15 %	77
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandin	0,0071	51 039	87	1,2736	0,19 %	102
Norskfødte med innv foreld 6-15 år ekskl Skand						
Flyktninger uten integreringstilsk	0,0084	150 287	154	0,7656	-0,20 %	-103
Dødlighet	0,0452	40 765	59	1,0814	0,37 %	192
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0181	119 602	184	1,1495	0,27 %	141
Lavinntekt	0,0113	263 451	373	1,0579	0,07 %	34
Uføre 18-49 år	0,0065	99 701	108	0,8094	-0,12 %	-65
Opphopningsindeks	0,0095	190	0,1180	0,4628	-0,51 %	-267
Urbanitetskriterium						
Aleneboende 30 - 66 år	0,0194	455 399	661	1,0845	0,16 %	86
PU over 16 år	0,0484	19 858	36	1,3546	1,72 %	897
Ikke-gifte 67 år og over	0,0452	350 364	592	1,2625	1,19 %	620
Barn 1 år uten kontantsøtte	0,0171	39 069	58	1,1049	0,18 %	94
Innbyggere med høyere utdanning	0,0188	1 355 932	1 335	0,7357	-0,50 %	-260
1 Kostnadsindeks	1,0000			1,07200	7,20 %	3 765
(Tillegg/trekk kr pr innb.)						
						Alle tall i 1000 kr
2 Tillegg/trekk (omfordeling) for kommunen i 1000 kr						26 767
3 Nto.virkn. statl/priv. skoler						3 092
4 Sum utgiftsutj. mm (2+3)						29 859
Gjennomsnittlig beregnet utgiftsbehov i kr pr innbygger:						52 287

Det bør nevnes es at det er forventet at antall psykisk utviklingshemmede (PU) over 16 år økes fra 31 til 36 i 2019. Dette vil i få fall bety en merinntekt i overkant av 3 mill. Økningen vil bli innarbeidet samtidig med at pleie- og omsorgs ramme økes. Denne endringen vil mest trolig bli innarbeidet i prognosemodellen etter at statsbudsjettet er fremlagt.

4.3 Skatt og rammetilskudd

SUNNDAL 1563	PROGNOSE						
(år 2019-prisnivå i perioden 2019-2022)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1000 kr							
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	162 849	166 197	169 926	175 686	176 382	176 647	176 665
Utgiftsutjevningen	27 105	28 816	22 589	29 859	29 912	29 931	29 932
Overgangsordning - INGAR	-412	-719	2 958	-378	-	-	-
Saker særskilt ford (inkl. helsestasjon skolehelse og arbavg)	980	1 462	1 363	1 510	1 510	1 095	1 095
Overgangsordning - kommuner som skal slås sammen (skjønn i 2017)	-	-	-	-	-	-	-
Korreksjon forsøksordninger barnevern og omsorgstjenester	-	-	-	-	-	-	-
Inndelingstilskudd/trekk Nannestad/Ullensaker	-	-	-	-	-	-	-
Nord-Norge-tilskudd/Namdalsstilskudd	-	-	-	-	-	-	-
Storbytilskudd	-	-	-	-	-	-	-
Småkommunetillegg	-	-	-	-	-	-	-
Distriktilskudd Sør-Norge	8 445	8 984	8 947	9 187	9 151	9 151	9 151
Regionsenterstilskudd	-	-	-	-	-	-	-
Vekststilskudd	-	-	-	-	-	-	-
Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg.	30	30	570	1 830	-	-	-
herav gradvis bortfall av diff.arbeidsgiveravgift	-	-	-	-	-	-	-
Skjønn - tap endringer av inntektssystemet 2011	-	-	-	-	-	-	-
Kompensasjon Samhandlingsreformen	-	-	-	-	-	-	-
Ekstra skjønn tildelt av KMD inkl.	-	-	-	-	-	-	-
ufrivillig alene kommuner, infrastruktur og bosetting enslig mindreårige	-	-	-	-	-	-	-
Budsjettvedtak 2018 Stortinget - endringer ekskl skjønn	-	-	52	-	-	-	-
Budsjettvedtak 2018 Stortinget-skjønn overgangsordning sammenslåing	-	-	-	-	-	-	-
RNB 2018 - endringer i rammetilskudd	-	-	16	-	-	-	-
Endringer saldert budsjett 2014 - 2017	940	-538	-	-	-	-	-
RNB 2012-2017, samt Dok8:135 S (2014-15)	-	381	-	-	-	-	-
Sum rammetilsk uten inntektsutj	199 938	204 612	206 420	217 693	216 955	216 824	216 844
"Bykdetrekket"	-	-	-	-	-	-	-
Netto inntektsutjevning	6 962	7 516	7 167	7 270	7 270	7 270	7 270
Sum rammetilskudd	206 900	212 128	213 587	224 963	224 225	224 094	224 114
Rammetilskudd - endring i %	4,3	2,5	0,7	5,3	-0,3	-0,1	0,0
Skatt på formue og inntekt	189 734	195 107	199 102	200 232	200 232	200 232	200 232
Skatteinntekter - endring i %	6,3	2,83	2,05	0,57	-	-	-
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	396 634	407 235	412 700	425 200	424 500	424 300	424 300
Sum - endring i %	5,2	2,7	1,3	3,0	-0,2	-0,0	-
Ekstra skjønn tildelt av fylkesmannen	2 617	2 600	-	-	-	-	-
(ufordelt skjønn fra Grønt Hefte - fordelt i løpet av året)	-	-	-	-	-	-	-
Sum skatt og netto inntektsutjevning	196 696	202 623	206 269	207 501	207 501	207 501	207 501
Sum - endring i %	7,7	3,0	1,8	0,6	-	-	-
Rammetilsk kr pr innb. (inkl. inntektsutjevning)	28 800	29 756	29 822	31 640	31 536	31 518	31 521
Skatteinntekter kr pr innb.	26 411	27 368	27 800	28 162	28 162	28 162	28 162
Kostnadsindeks (utgiftsutjevningen)	1,0717	1,0738	1,0572	1,0720	1,0720	1,0720	1,0720

Sum skatt og rammetilskudd for 2019 er kr 425,2 mill, en økning på 12,5 mill fra 2018 til 2019.

Ut over det som er vist i prognosen, forventes det en økning i rammetilskuddet på noe over 3 mill, som gjelder økning i antallet psykisk utviklingshemmede (PU).

Inkludert i skatt og rammetilskudd er inntekt fra naturressursskatt.

I beregningen ovenfor er det lagt inn anslag for deflator (lønns- og prisvekst) for 2019 på 2,8 %. Kommunal deflator blir offentliggjort ved fremleggelse av statsbudsjettet.

Prognosen viser at sum skatt og rammetilskudd forventes å øke med 3,0 % (se rød ring/markering).

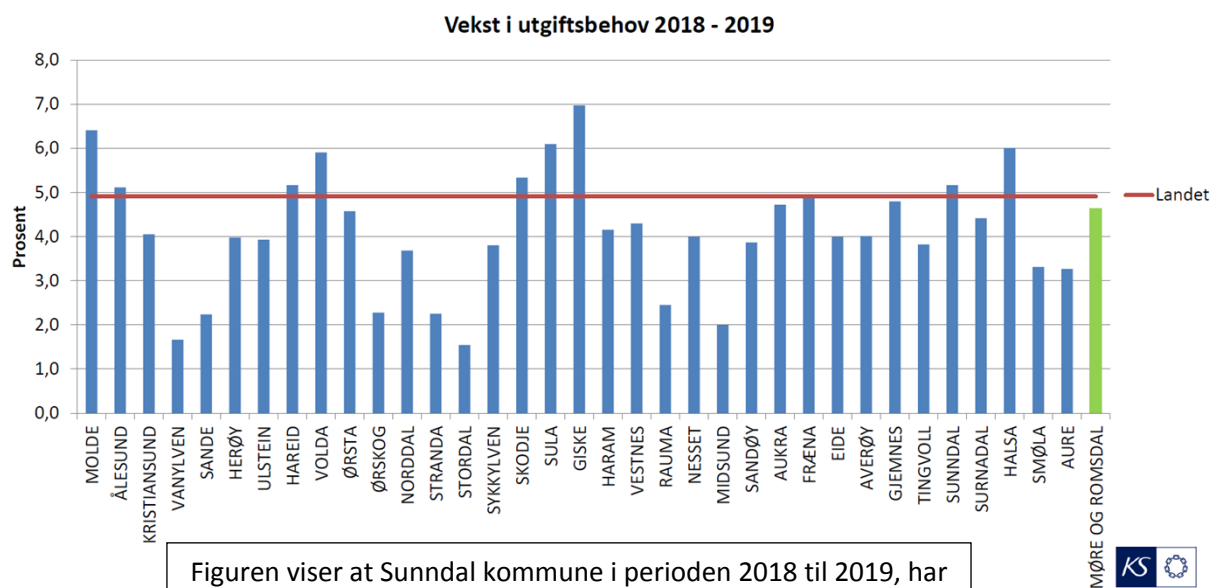
Mer om utgiftsbehovet fra 2018 til 2018 - Sunndal kommune

Nedenfor viser utdrag fra presentasjon som KS hadde på økonomisjefsamlingen i Møre og Romsdal.

Sunndal er her sammenlignet med Rauma kommune.

Rådmannens kommentarer er i bokser i nerkant av «slidsene».

Svak befolkningsutvikling trekker ned veksten i utgiftsbehovet –
inntektsutviklingen er nært knyttet til dette

Figuren viser at Sunndal kommune i perioden 2018 til 2019, har en litt større økning i utgiftsbehovet enn landssnittet

Men utgiftsbehovet påvirkes ikke bare av befolkningsveksten

Landet			
Utgiftsbehov 2018	264 770 431 000	A. Utgiftsbehov 2018, justert for innbyggervekst	266 510 711 974
Utgiftsbehov 2019	277 772 660 000	B. Utgiftsbehov 2019	277 772 660 000
Vekst i utgiftsbehov	4,9 %	Vekst i utgiftsbehov, innbyggerjustert	4,2 %

	Rauma	Sunnal
Utgiftsbehov 2018 i kroner	411 878 321	379 831 586
Innbyggere 1.7.2017	7 515	7 162
Innbyggere 1.7.2018	7 486	7 110
Innbyggervekst	-0,4 %	-0,7 %

Utgiftsbehov per innbygger 2018	54 807	53 034
Justering av utgiftsbehov til 2019 priser (innbyggerjustert)	4,2 %	4,2 %
Utgiftsbehov per innbygger i 2019 priser	57 123	55 275
Økning i utgiftsbehov per innbygger	2 316	2 241
* Innbyggere 1.7.2017	7 515	7 162
A. Justering av utgiftsbehov 2018 til 2019 priser	17 404 750	16 050 550

Justering av utgiftsbehov fra 2018 til 2019-priser viser
en økning for Sunndal sin del på kr 16 mill

Men utgiftsbehovet påvirkes ikke bare av befolkningsveksten (2)

	Rauma	Sunndal
A. Justering av utgiftsbehov 2018 til 2019 priser	17 404 750	16 050 550
Endring i innbyggere 1.7.2017 - 1.7.2018	-29	-52
* Utgiftsbehov 2018 per innbygger 2019 priser	57 123	55 275
B. Endring utgiftsbehov - endret innbyggertall	-1 656 581	-2 874 319
Kostnadsnøkkel 2018	1,0925	1,0572
Kostnadsnøkkel 2019	1,0790	1,0720
Endring i kostnadsindeks	-0,0135	0,0148
Endring i utgiftsbehov per innbygger	-708	776
Antall innbyggere 1.7.2018	7 486	7 110
C. Endring i utgiftsbehov per innb * Innbyggere 1.7.2018	-5 303 204	5 516 176
D=A+B+C = endring av utgiftsbehov	10 444 965	18 692 407
Endring i prosent	2,5 %	4,9 %

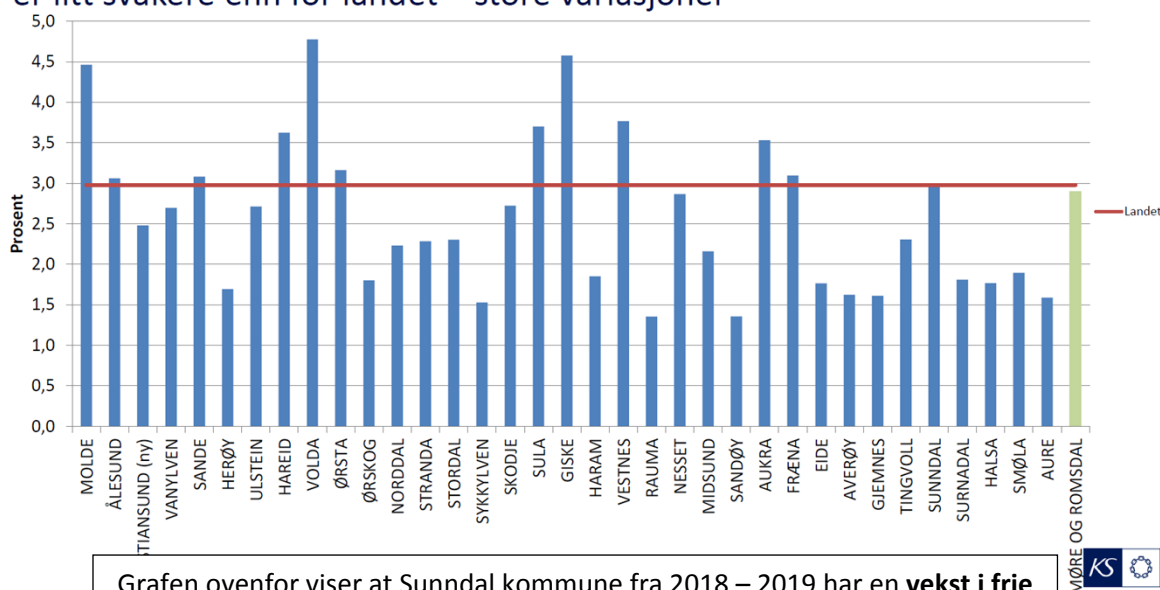
Justering av utgiftsbehovet, fra 2018 til 2019-priser 16 mill
 Endring av utgiftsbehovet – endret innbyggertall - 3 mill
 Endring i utgiftsbehov, sum alle innbyggere 6 mill

Sum endring i utgiftsbehov 19 mill

Det som KS sin modell ikke tar høyde for er at de eldste aldersgruppene er friskere enn før.

Veksten i frie inntekter (anslag regnskap 2018 – 2019) i Møre og Romsdal er litt svakere enn for landet – store variasjoner

Grafen ovenfor viser at Sunndal kommune fra 2018 – 2019 har en **vekst i frie inntekter** på 3,0%, som utgjør kr **12,5 mill**

Til sammenligning endrer **utgiftsbehovet** seg i samme periode med 4,9%, som utgjør kr **19,0 mill**

Det statlige satsingene i 2019

Sunndal kommunes del av satsingene, i kroner, gjelder;

- Grunnskole: kr 266 000, tidlig innsats i skolen
- Sosialtjeneste: kr 240 000, opptrappingsplan rus-feltet
- Kommunehelse: kr 150 000, habilitering/rehabilitering

Endringer i delkostnadsnøkkelen

Det er en økning på ca 16% fra 2018 til 2019 som gjelder barnevern. Det vil si at det er forventet en gjennomsnittlig økning for landet på 16 % fra 2018 til 2019.

Handlingsregler – økonomistyring

Ny kommunelov gir strengere føringer for økonomistyring. Kommunestyret skal mellom annet vedta finansielle måltall. For mer informasjon om økonomibestemmelsene i ny kommunelov, se;

<https://www.regjeringen.no/contentassets/f0964c05be1d4fefb54267e9255bb921/no/pdfs/prp201720180046000dddpdfs.pdf>

I forbindelse med ny kommunelov, foreslår rådmannen at Sunndal kommune skal ha et finansielt måltall gjeldende fra 1.1.2019;

Disposisjonsfondet skal utgjøre minimum 5% av sum driftsinntekter

Med dagens driftsinntekter på ca 700 mill, vil det si at disposisjonsfondet bør være minst 35 mill. Dersom disposisjonsfondet kommer under 5% (35 mill), bør det iverksettes tiltak.

Rådmannen kommer tilbake med vurderingen rundt finansielle måltall i forbindelse med prosessen for nytt økonomi-reglement.

5.0 Budsjett 2019 og økonomiplan 2020 -2021

5.1 Oversikt over tiltak 2019 – 2022

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Rådmannen				
Reduksjon lønnsområdet/lønnsvekst	-3 400 000	-3 400 000	-3 400 000	-3 400 000
Reduserte lønnsutgifter	-900 000	-900 000	-900 000	-900 000
Økning kirkelig fellesråd (tidl. Investering)	250 000	250 000	250 000	250 000
Redusert inntekt, vertskommunetilskudd, (kr 0 fra 2019)	600 000	600 000	600 000	600 000
Digitale styringsverktøy/dokument m.m.	650 000	650 000	650 000	650 000
Lady Arbuthnott	400 000	400 000	400 000	400 000
SUM	-2 400 000	-2 400 000	-2 400 000	-2 400 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Økonomiavdelingen				
Reduserte stillinger, 2 årsverk, overført personalavd.	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
Kjøp av tjenester fra kommunalteknikk, 0,15 årsverk	80 000	80 000	80 000	80 000
Etablering av eiendomsskattekontor, 1 årsverk	562 500	750 000	750 000	750 000
Taksering, eiendomsskatt, ekstern ressurs	-	400 000	-	-
Kjøp av skatteoppkreverfunksjon fra Kr. Sund	240 000	-	-	-
Nytt bankanbud, flyttet fra 2021 til 2022	-	-	-	150 000
Konsulenttjenester, økt gjeld; økte utgifter finansforvaltning	50 000	70 000	72 000	95 000
Økte utgifter banktjenester	120 000	120 000	120 000	120 000
Økning av utgifter revisjon	100 000	100 000	100 000	100 000
Forvaltningsrevisjon	-	250 000	-	250 000
Nytt budsjetteringsverktøy, "skybasert"	95 000	95 000	95 000	95 000
SUM	47 500	665 000	17 000	440 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Personalavdelingen				
Redusert bruk av velferdsmidler	-230 000	-230 000	-230 000	-230 000
Økte lønnsutgifter, 4. uke sommerjobb	350 000	350 000	350 000	350 000
Tilført 2 årsverk, lønnsmedarbeidere, fra økonomiavd.	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000
SUM	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Politisk virksomhet				
Valg, uttrekk av rammen hvert andre år	-	-400 000	-	-400 000
Styrking av rammen, eksisterende aktivitet	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
SUM	1 000 000	600 000	1 000 000	600 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Service- og informasjonsavdelingen				
Konsekvensjustering IKT Orkide, eksisterende drift	1 810 000	2 440 000	2 440 000	2 440 000
Nye satsinger, IKT Orkide	1 240 000	700 000	1 240 000	700 000
Laptop, switcher m.m. (digitalisering)	700 000	1 240 000	700 000	1 240 000
Opprydding i arkiv, ferdig i 2020	-	-	-750 000	-750 000
Effektiviseringstiltak	-600 000	-600 000	-600 000	-600 000
Økt digitalisering, uforutsett, beste estimat	1 850 000	1 220 000	1 970 000	1 970 000
SUM	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Innandertjenesten				
Husleie, fra barneverntjenesten	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000
SUM	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000
Konsesjonskraftinntekt				
Stabil inntekt, men bør reforhandles	-	-	-	-

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Grunnskoletjenesten				
Tidlig innsats, styrking	268 000	268 000	268 000	268 000
Digitalt utstyr, overflyttet fra investering	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Økte utgifter grunnleggende norskopplæring og to-språklig fagopplæring	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Utgiftsdekning, overført fra Innvandrer-tjenesten	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Reduserte undervisningstimetall, (100 uketimer, fra H2019)	-1 100 000	-2 600 000	-2 600 000	-2 600 000
Økt brukerbetaling SFO	-2 500 000	-2 500 000	-2 500 000	-2 500 000
SUM	-2 132 000	-3 632 000	-3 632 000	-3 632 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Barnehagetjenesten				
Konsekvensjustering, aldersfordeling	1 836 000	836 000	836 000	836 000
Konsekvensjustering, bemanningsnorm	2 385 000	2 385 000	2 385 000	2 385 000
SUM	4 221 000	3 221 000	3 221 000	3 221 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Helse- og barneverntjenesten				
Helsestasjon, satsing kommunehelse/skolehelsetjenesten	150 000	150 000	150 000	150 000
Fysioterapitjenesten, økte egenandeler	-320 000	-320 000	-320 000	-320 000
Fysioterapitjenesten, redusert fastlønnstilskudd	287 000	287 000	287 000	287 000
Barnevern Sunndal, sak 48/18, Kommunestyret	2 100 000	2 100 000	2 100 000	2 100 000
Barnevern Sunndal, økte utgifter	1 400 000	1 400 000	1 400 000	1 400 000
Barnevern Sunndal, økte inntekter	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Barnevern Sunndal, særskilt tilskudd fra Staten	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
Barnevern Sunndal, økte utgifter fosterhjem	200 000	200 000	200 000	200 000
Barnevernvakt, økte utgifter	330 000	330 000	330 000	330 000
Legetjenesten, økt utgift legevikar	360 000	360 000	360 000	360 000
Legetjenesten, økt utgift turnusleger	300 000	300 000	300 000	300 000
Legetjenesten, sak 48/18, Kommunestyret, nødnett og legev.sen	400 000	400 000	400 000	400 000
Pilotprosjekt, legevakt	-	1 000 000	2 000 000	4 000 000
Omsorgsgruppa, finansiering over driftsbudsjettet	150 000	150 000	150 000	150 000
SMISO, overflytting fra NAV	35 000	35 000	35 000	35 000
Krisesenter, overflyttet fra NAV	1 354 000	1 354 000	1 354 000	1 354 000
Konsekvensjustering eksisterende drift	1 369 000	1 369 000	1 369 000	1 369 000
SUM	5 115 000	6 115 000	7 115 000	9 115 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
NAV Sunndal	-	-	-	-
Reduserte husleiekostnader Telekroken	-100 000	-200 000	-200 000	-200 000
Redusert husleieinntekt, Telekroken	100 000	100 000	100 000	100 000
Utrekk - SMISO	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Utrekk - krisesenterflyttet til HBV	-1 354 000	-1 354 000	-1 354 000	-1 354 000
Utrekk, skjenkekontroll	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000
SUM	-1 539 000	-1 639 000	-1 639 000	-1 639 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Pleie- og omsorgstjenesten				
Utskrivningsklare pasienter, rus og psykisk helse	240 000	240 000	240 000	240 000
Konsekvensjustering eksisterende drift	2 500 000			
Utrekk 8 midlertidige sykehjemsplasser, avd. A, ca 8 årsverk	-2 300 000	-4 600 000	-4 600 000	-4 600 000
Hjemmesykepleien, økt behov, ress.krevende brukere	4 500 000	4 500 000	4 500 000	4 500 000
Nedleggelse arbeidsstua, Helstetunet	-650 000	-650 000	-650 000	-650 000
Avlastningstiltak, habilitering, økt ressursbruk	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Nye brukere i habilitering og avlastning, 6 årsverk	3 900 000	3 900 000	3 900 000	3 900 000
Samordning og reduksjon av nattevakt	-600 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
SUM	8 790 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Kulturtjenesten				
Overført til rådmannen, Lady Arbuthnott	-400 000	-400 000	-400 000	-400 000
Økt overføring til Frivilligsentralen	57 000	57 000	57 000	57 000
Redusere 0,5 stilling bibliotek	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Økning elevbetaling/andre tiltak kulturskolen	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Reduksjon, Møre-musiker	-400 000	-400 000	-400 000	-400 000
Reduserte tilskudd til frivilligheten (fra 2,3 - 2,1 mill)	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
SUM	-1 543 000	-1 543 000	-1 543 000	-1 543 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Plan- og næringstjenesten	-	-	-	-
Overført skjenkekontroll, fra NAV, inkl. prisstigning	170 000	170 000	170 000	170 000
Salg av tjenester til andre kommuner	-200 000	-300 000	-300 000	-300 000
SUM	-30 000	-130 000	-130 000	-130 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Kommunalteknisk tjeneste				
Reduserte utgifter husleige, Telekroken	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Internsalg, tjenester til økonomiavdelingen	-80 000	-80 000	-80 000	-80 000
Reduserte utgifter, veg	-494 000	-194 000	-194 000	-194 000
SUM	-674 000	-374 000	-374 000	-374 000
Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Eiendomstjenesten				
Overført fra Innvandrertjenesten	861 000	861 000	861 000	861 000
Stortuva barnehage, Ålvundeid, riving m.m.	2 400 000	-	-	-
Midlertidig drift, Villabyen og Mogrenda barnehage	1 100 000			
Redusert bemanning	-833 000	-920 000	-920 000	-920 000
Redusert vedlikehold	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Pensjonistsenteret, vedtak i K 13.12.2017, ferdig jan.2019	-1 000 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
SUM	2 228 000	-1 859 000	-1 859 000	-1 859 000

Rådmannen

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Rådmannen				
Reduksjon lønnsområdet/lønnsvekst	-3 400 000	-3 400 000	-3 400 000	-3 400 000
Reduserte lønnsutgifter	-900 000	-900 000	-900 000	-900 000
Økning kirkelig fellesråd (tidl. Investering)	250 000	250 000	250 000	250 000
Redusert inntekt, vertskommunetilskudd, (kr 0 fra 2019)	600 000	600 000	600 000	600 000
Digitale styringsverktøy/dokument m.m.	650 000	650 000	650 000	650 000
Lady Arbuthnott	400 000	400 000	400 000	400 000
SUM	-2 400 000	-2 400 000	-2 400 000	-2 400 000

Reduksjon lønnsområdet er justering av sentral lønnsavsetning.

Reduserte lønnsutgifter skyldes naturlig vakans/AFP, samt dobbelbudsjettering.

Økonomiavdelingen

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Økonomiavdelingen				
Reduserte stillinger, 2 årsverk, overført personalavd.	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
Kjøp av tjenester fra kommunalteknikk, 0,15 årsverk	80 000	80 000	80 000	80 000
Etablering av eiendomsskattekontor, 1 årsverk	562 500	750 000	750 000	750 000
Taksering, eiendomsskatt, ekstern ressurs	-	400 000	-	-
Kjøp av skatteoppkreverfunksjon fra Kr. Sund	240 000	-	-	-
Nytt bankanbud, flyttet fra 2021 til 2022	-	-	-	150 000
Konsulenttjenester, økt gjeld; økte utgifter finansforvaltning	50 000	70 000	72 000	95 000
Økte utgifter banktjenester	120 000	120 000	120 000	120 000
Økning av utgifter revisjon	100 000	100 000	100 000	100 000
Forvaltningsrevisjon	-	250 000	-	250 000
Nytt budsjetteringsverktøy, "skybasert"	95 000	95 000	95 000	95 000
SUM	47 500	665 000	17 000	440 000

Økonomiavdelingen bør ha kompetanse og kapasitet til å handtere den løpende driften. Vi opplever ulempen ved økt digitalisering, som er hyppige svindelforsøk via e-post. Det positive med økt digitalisering er økt kvalitet. Det vil ta tid før digitaliseringen gir direkte innsparinger. Nå kreves det økt kapasitet for å iverksette nye løsninger. I forkant av ny hovedtaksering av eiendomsskatte-objektene, vil det kreves ytterligere kompetanse og kapasitet i avdelingen. Dette er viktig å få på plass i god tid, for å kunne planlegge prosessen godt.

Personalavdelingen

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Personalavdelingen				
Redusert bruk av velferdsmidler	-230 000	-230 000	-230 000	-230 000
Økte lønnsutgifter, 4. uke sommerjobb	350 000	350 000	350 000	350 000
Tilført 2 årsverk, lønnsmedarbeidere, fra økonomiavd.	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000
SUM	1 420 000	1 420 000	1 420 000	1 420 000

Sommerjobb ligger inne i rammen med 3 uker. Det er nå lagt inn 4.uke etter vedtak de siste 2 år.

Politisk virksomhet

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Politisk virksomhet				
Valg, uttrekk av rammen hvert andre år	-	-400 000	-	-400 000
Styrking av rammen, eksisterende aktivitet	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
SUM	1 000 000	600 000	1 000 000	600 000

Endringen skyldes erfaringstall og overforbruk av rammen tidligere år.

Service- og informasjonsavdelingen

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Service- og informasjonsavdelingen				
Konsekvensjustering IKT Orkide, eksisterende drift	1 810 000	2 440 000	2 440 000	2 440 000
Nye satsinger, IKT Orkide	1 240 000	700 000	1 240 000	700 000
Laptover, switcher m.m. (digitalisering)	700 000	1 240 000	700 000	1 240 000
Opprydding i arkiv, ferdig i 2020	-	-	-750 000	-750 000
Effektiviseringstiltak	-600 000	-600 000	-600 000	-600 000
Økt digitalisering, uforutsett, beste estimat	1 850 000	1 220 000	1 970 000	1 970 000
SUM	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000

Det satses på digitalisering, og dette er noe av bakgrunnen for økningen til IKT Orkide. I tillegg reduseres medlemskommuner, og dermed inntektene. Det er ikke mulig å redusere alle kostnadene tilsvarende inntektstapet. Effektiviseringstiltak er mulig grunnet naturlig vakans.

Innvandrertjenesten

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Innvandrertjenesten				
Husleie, fra barneverntjenesten	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000
SUM	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000

Barnevernstjenesten flytter lokaler til Innvandrertjenesten i 2019. Inntekten fra barnevern tas som innsparing.

Grunnskoletjenesten

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Grunnskoletjenesten				
Tidlig innsats, styrking	268 000	268 000	268 000	268 000
Digitalt utstyr, overflyttet fra investering	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Økte utgifter grunnleggende norskopplæring og to-språklig fagopplæring	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Utgiftsdekning, overført fra Innvandrertjenesten	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Reduserte undervisningstimetall, (100 uketimer, fra H2019)	-1 100 000	-2 600 000	-2 600 000	-2 600 000
Økt brukerbetaling SFO	-2 500 000	-2 500 000	-2 500 000	-2 500 000
SUM	-2 132 000	-3 632 000	-3 632 000	-3 632 000

Tidlig innsats: Statlig overføring til tidlig innsats økes med ca 10 uketimer til undervisning.

Digitalt utstyr, overflyttet fra investering: Omfatter pcer til elever og ansatte, nettbrett, smartboard og projektorer, skrivere, kopimaskiner og øvrig digitalt utstyr.

Økte kostnader til grunnleggende norsk og tospråklig fagopplæring: ved nedleggelse av asylmottaket, ble også Innføringstilbudet som enhet lagt ned. Dette gir færre storbruksfordeler og økte kostnader. Samtidig kommer bosatte flyktninger i mindre grad fra norske mottak og har derfor ikke norskkunnskaper ved bosetting. Dette gir andre behov for norskopplæring og økt behov for tospråklige assistenter/ morsmåls lærere.

Kostnadsøkningen omfatter 30 timer grunnleggende norsk og 30t tospråklig fagopplæring på ungdomstrinnet.

Reduksjon i undervisningstimetall: Reduksjonen kan tas ut som færre klassesdelinger i store klasser og på fådelte skoler ved å slå sammen flere trinn. (100 uketimer utgjør ca 4 lærerårsverk) Må prøve å gjøre dette uten å redusere timetallet tildelt for tidlig innsats, så da må det i hovedsak bli mellomtrinn og ungdomstrinn.

Økt brukerbetaling SFO: Beregnet et snitt av pris hos nabokommuner og økt opp til dette.

Barnehagetjenesten

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Barnehagetjenesten				
Konsekvensjustering, aldersfordeling	1 836 000	836 000	836 000	836 000
Konsekvensjustering, bemanningsnorm	2 385 000	2 385 000	2 385 000	2 385 000
SUM	4 221 000	3 221 000	3 221 000	3 221 000

Konsekvensjustering, aldersfordeling:

Barnehagetjenesten har langt flere barn i barnehagene i år enn på samme tid i fjor. Bemanningsnormen skiller mellom barn over og under tre år. Etter to år med store fødselskull har barnehagen hatt en stor andel småbarnsplasser. Nå har de to store barnekullene blitt tre og fire år. En større andel av barna er dermed over tre år enn tidligere og det økte barnetallet vil derfor bare delvis måtte kompenseres.

Konsekvensjustering, bemanningsnorm:

Bemanningsnorm for barnehagene er blitt vedtatt med virkning fra august 2018. Sunndal kommune har til nå hatt lavere bemanning på småbarnsavdelingene. Ved å øke bemanningen i samsvar med bemanningsnormen utløses en ekstra personalressurs tilsvarende 5 årsverk.

Helse- og barnevernstjenesten

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Helse- og barneverntjenesten				
Helsestasjon, satsing kommunehelse/skolehelsetjenesten	150 000	150 000	150 000	150 000
Fysioterapitjenesten, økte egenandeler	-320 000	-320 000	-320 000	-320 000
Fysioterapitjenesten, redusert fastlønnstilskudd	287 000	287 000	287 000	287 000
Barnevern Sunndal, sak 48/18, Kommunestyret	2 100 000	2 100 000	2 100 000	2 100 000
Barnevern Sunndal, økte utgifter	1 400 000	1 400 000	1 400 000	1 400 000
Barnevern Sunndal, økte inntekter	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Barnevern Sunndal, særskilt tilskudd fra Staten	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
Barnevern Sunndal, økte utgifter fosterhjem	200 000	200 000	200 000	200 000
Barnevernvakt, økte utgifter	330 000	330 000	330 000	330 000
Legetjenesten, økt utgift legevikar	360 000	360 000	360 000	360 000
Legetjenesten, økt utgift turnusleger	300 000	300 000	300 000	300 000
Legetjenesten, sak 48/18, Kommunestyret, nødnett og legevakt	400 000	400 000	400 000	400 000
Pilotprosjekt, legevakt	-	1 000 000	2 000 000	4 000 000
Omsorgsgruppa, finansiering over driftsbudsjettet	150 000	150 000	150 000	150 000
SMISO, overflytting fra NAV	35 000	35 000	35 000	35 000
Krisesenter, overflyttet fra NAV	1 354 000	1 354 000	1 354 000	1 354 000
Konsekvensjustering eksisterende drift	1 369 000	1 369 000	1 369 000	1 369 000
SUM	5 115 000	6 115 000	7 115 000	9 115 000

Helsestasjonen har mottatt 800 000,- i prosjektmidler til styrking av tilstedeværelse i skolehelsetjenesten. Det er ansatt en helsesøster i prosjektstilling. Prosjektet varer ut skoleåret; vi kommer til å søke om forlengelse fra høsten 2019.

Barnevernet mottar tilskudd fra Imdi for barn, tilsvarer 3 mill. Samtidig er det en økning i bekymringsmeldinger og akuttplasseringer i Sunndal i år. Dette har ført til økte utgifter, det ser ut til at utgiftene vedvarer.

Barnevernet i Sunndal har økt saksmengde, det er også økt mengde bekymringsmeldinger fra i fjor. Dette fører til en høyere ressursbruk.

I tillegg er det viktig å knytte seg til et barnevernvaktsamarbeid da dagens praksis ikke er i tråd med gjeldene lover og retningslinjer.

Det er opprettet en ny post for å sikre videre drift av omsorgsgruppen.

Tiltakslisten beskriver også en korrigering av utgiftsposter knyttet til legevikarer, turnusleger og nødnett/ legevaktssentral.

NAV Sunndal

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
NAV Sunndal	-	-	-	-
Reduserte husleiekostnader Telekroken	-100 000	-200 000	-200 000	-200 000
Redusert husleieinntekt, Telekroken	100 000	100 000	100 000	100 000
Utrekk - SMISO	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Utrekk - krisesenter (ekskl. prisstigning) flyttet til HBV	-1 354 000	-1 354 000	-1 354 000	-1 354 000
Utrekk, skjenkekontroll	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000
SUM	-1 539 000	-1 639 000	-1 639 000	-1 639 000

Avtalen med Telekroken har utløp 31.12.2018. Aktiv Hverdag flytter til nybygget ved brannstasjonen.

Pleie- og omsorgstjenesten

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Pleie- og omsorgstjenesten				
Utskrivningsklare pasienter, rus og psykisk helse	240 000	240 000	240 000	240 000
Konsekvensjustering eksisterende drift	2 500 000			
Uttrekk 8 midlertidige sykehjemsplasser, avd. A, ca 8 årsverk	-2 300 000	-4 600 000	-4 600 000	-4 600 000
Hjemmesykepleien, økt behov, ress.krevende brukere	4 500 000	4 500 000	4 500 000	4 500 000
Nedleggelse arbeidsstua, Helsetunet	-650 000	-650 000	-650 000	-650 000
Avlastningstiltak, habilitering, økt ressursbruk	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Nye brukere i habilitering og avlastning, 6 årsverk	3 900 000	3 900 000	3 900 000	3 900 000
Samordning og reduksjon av nattevakt	-600 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
SUM	8 790 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000

Betalingsplikt for utskrivningsklare psykisk helse og rus innføres fra 2019. Statens anslag til kostnader er lagt inn for perioden, da det er vanskelig å anslå hva dette vil medføre av utgifter. Målsettingen er å unngå kostnader med utskrivningsklare pasienter innenfor dette området da dette er pasienter som skal hjem til egen bolig.

Ressurskrevende brukere: Innslagspunkt for tilskudd er tilsvarende 2 årsverk, ut over dette dekkes 80 %. Tjenesten har ikke klart å finne inndekning av egeninnsats på nye ressurskrevende brukere.

Arbeidsstua ved helsetunet foreslår lagt ned. Erfaring viser at pasienter med langtidsplass blir stadig sykere og flertallet nyttiggjør seg ikke arbeidsstua lenger. For å sikre tilpasset aktivitet og innhold i dagen utarbeides det aktivitetsdosett for den enkelte beboer som vil ivareta dette.

Avlastningen i habilitering økes med 1,2 mill.

Forslag om å samordne og redusere nattevakter i institusjon når nytt sykesignal-anlegg kommer på plass.

Kulturtjenesten

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Kulturtjenesten				
Overført til rådmannen, Lady Arbuthnott	-400 000	-400 000	-400 000	-400 000
Økt overføring til Frivilligsentralen,	57 000	57 000	57 000	57 000
Redusere 0,5 stilling bibliotek	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Økning elevbetaling/andre tiltak kulturskolen	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Reduksjon, Møre-musiker	-400 000	-400 000	-400 000	-400 000
Reduserte tilskudd til frivilligheten (fra 2,3 - 2,1 mill)	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
SUM	-1 543 000	-1 543 000	-1 543 000	-1 543 000

Bibliotek: Kutt med en halv stilling vil medføre at de vil mangle en person på kveldstid pluss lørdag.

Økt pris kulturskole: Her tar vi en god del på økt pris til voksne elever. Også elevavgiften til unge elever vil måtte øke noe, rundt 200-300 kroner i året. Vi vil også se på de familierabattene vi har.

Kulturtilskudd: reduksjon med 200'.

Møre-musikerne: Her blir ingen oppsagt, det som i realiteten skjer, er at vi sier opp deler av avtalen med fylkeskommunen (som her har arbeidsgiveransvaret).

Plan-, miljø- og næringstjenesten

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Plan- og næringstjenesten	-	-	-	-
Overført skjenkekontroll, fra NAV, inkl. prisstigning	170 000	170 000	170 000	170 000
Salg av tjenester til andre kommuner	-200 000	-300 000	-300 000	-300 000
SUM	-30 000	-130 000	-130 000	-130 000

Plan, miljø og næringstjenesten tar sikte på å selge tjenester til andre kommuner.

Kommunalteknisk tjeneste

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Kommunalteknisk tjeneste				
Reduserte utgifter husleige, Telekroken	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Internsalg, tjenester til økonomiavdelingen	-80 000	-80 000	-80 000	-80 000
Reduserte utgifter, veg	-494 000	-194 000	-194 000	-194 000
SUM	-674 000	-374 000	-374 000	-374 000

Kommunalteknisk og økonomiavdelinga deler på fagressursene. Det legges opp til reduksjon på vegvedlikehold.

Eiendomstjenesten

Tiltak 2019 - 2022	2019	2020	2021	2022
Eiendomstjenesten				
Overført fra Innvandrertjenesten	861 000	861 000	861 000	861 000
Stortuva barnehage, Ålvundeid, riving m.m.	2 400 000	-	-	-
Midlertidig drift, Villabyen og Mogrenda barnehage	1 100 000			
Redusert bemanning	-833 000	-920 000	-920 000	-920 000
Redusert vedlikehold	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Pensjonistsenteret, vedtak i K 13.12.2017, ferdig jan.2019	-1 000 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
SUM	2 228 000	-1 859 000	-1 859 000	-1 859 000

Overført fra innvandrertjenesten: Etter prosessen med nedleggelse av mottaket ble en vaktmester overført til eiendomstjenesten.

Stortuva barnehage: Det gamle skolebygget på Ålvundeid som i dag brukes til barnehage, skal rives når den nye barnehagen er ferdig. Mogrenda barnehage, som skal bygges sammen med den nye barnehagen, skal også oppgraderes.

Midlertidig drift Villabyen barnehage og Mogrenda barnehage

Villabyen barnehage og Mogrenda barnehage ble vedtatt nedlagt, men driftes videre som midlertidige avdelinger. Dette har barnehagetjenesten fått regning på fra eiendomstjenesten. Dette reguleres inn i budsjettet til eiendomstjenesten fra 2019. 350 000 kr for Mogrenda og 800 000 kr for Villabyen barnehage.

Redusert bemanning: To renholdere som går av med pensjon erstattes ikke, 1,75 årsverk. Dette fører til at standarden på renholdet i kommunale bygg senkes. Reduksjonene gjennomføres på skolebygg og helsetunet.

Redusert vedlikehold: Reduserer kjøp av varer og tjenester med 300 000 kr, noe som fører til redusert vedlikehold av kommunale bygg.

Pensjonistsenter: Kommunestyre vedtok å bevilge 1,5 mill kr til vedlikehold av pensjonistsenteret i 2018. Dette arbeidet blir ikke ferdigstilt før i januar 2019. Derfor reduseres budsjettet med 1 mill kr i 2019 og ytterligere 500 000 kr i 2020.

5.2 Budsjettskjema 1A

Budsjettskjema 1A er en skisse til sum frie inntekter, finansposter og avsetninger. Kommuneloven setter krav til at budsjettet skal være i balanse, år for år. Saldering av budsjettskjema 1A, er gjort ved å bruke av disposisjonsfondet. Bruken av disposisjonsfond indikerer at kommunen har et omstillingsbehov.

Budsjettskjema 1A	Regnskap 2017	Budsjett 2018	2019	2020	2021	2022	SUM
Skatt på inntekt og formue	-181 723	-183 639	-186 854	-186 854	-186 854	-186 854	-747 416
Eiendomsskatt verk og bruk	-69 623	-68 078	-63 878	-59 678	-55 478	-51 278	-230 313
Kompensasjon; reduksjon verk og bruk			-4 200	-8 400	-12 600	-16 800	-42 000
Eiendomsskatt bolig	-5 423	-5 494	-5 494	-5 494	-5 494	-5 494	-21 976
Eiendomsskatt næring	-2 964	-2 963	-2 963	-2 963	-2 963	-2 963	-11 852
Konsesjonsavgift	-3 231	-3 230	-3 230	-3 230	-3 230	-3 230	-12 920
Rammetilskudd	-214 729	-213 411	-224 963	-224 963	-224 963	-224 963	-899 852
Andre statlige overføringer	-2 156	-2 542	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900	-7 600
Naturressurskatt	-13 383	-13 378	-13 378	-13 378	-13 378	-13 378	-53 512
Overføring fra andre (private)	0	-170	0	0	0	0	0
Sum frie inntekter	-512 363	-492 905	-506 860	-506 860	-506 860	-506 860	-2 027 441
Avsetninger til bundne fond	3	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter driftskonti i bank	-2 779	-2 000	-2 800	-2 800	-2 800	-2 800	-11 200
Renteinntekter fondskonti bank	61	0	0	0	0	0	0
Forsinkelsesrente	0	-280	-280	-280	-280	-280	-1 120
Aksjeutbytte	-4 306	-4 300	-4 300	-4 300	-4 300	-4 300	-17 200
Innfordringsomkostninger	107	0	0	0	0	0	0
Renteinnt. utlån videreform. serielån	-1 100	-900	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100	-4 400
Renteinntekter andre utlån	-1 440	-1 440	-1 140	-1 140	-1 140	-1 140	-4 560
Renteutgifter lån	9 536	9 416	10 320	15 000	18 000	18 000	61 320
Avdrag	18 190	21 237	23 000	25 000	29 000	29 000	106 000
Motpost kalkulatoriske renter selvkost	-1 294	-982	-900	-900	-900	-900	-3 600
Sum netto finansinntekter og utgifter	43 610	32 485	22 800	29 480	36 480	36 480	125 240
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-31 592	-36 839	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	34 092	36 665	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-11 487	-16 792	-23 321	-21 992	-29 876	-31 747	-106 936
Avsetninger til bundne fond	0	3 404	0	0	0	0	0
Premieavvik på pensjon	-1 321	0	0	0	0	0	0
Arb.giverandel AFP - KLP	253	0	0	0	0	0	0
Arbeidsgiveravgift	-113	0	0	0	0	0	0
Sum netto avsetninger	43 610	-13 562	-23 321	-21 992	-29 876	-31 747	-106 936
Til fordeling drift	-425 143	-473 982	-507 381	-499 372	-500 256	-502 127	-2 009 136
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	453 074	487 717	507 381	499 372	500 256	502 127	2 009 136
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	36 839	13 735	0	0	0	0	0

5.2.1 Noter til budsjettet

1. Grunnlaget for skatteanslaget er gjennomsnittet av kommunens kjente skattenivå de tre siste årene (2016 – 2018). Som anslag for folketallet pr 01.01.2019 er det tatt utgangspunkt i folketallet pr 01.01.2018 og justert dette opp med SSB MMMM alternativ sitt anslag for befolkningsveksten i 2018.
2. Inntekt fra konsesjonskraftavgift er budsjettet med kr 3,2 mill.
3. Inntekt fra naturressurskatt er budsjettet med kr 13,4 mill, (inkludert i linjen for øvrige generelle statstilskudd).
4. Det er budsjettet med rente- og avdragskompensasjon (statstilskudd) med kr 1,9 mill, beløpet er avhengig av mellom annet rentenivået.
5. Det er budsjettet med refusjon (inntekt) som gjelder ressurskrevende brukere på 12,4 mill.

6. Det er budsjettet med at næringsfondet blir tilført den årlige inntekten fra konsesjonskraftavgift med kr 3,2 mill.
7. Det er budsjettet med bruk av næringsfond med kr 4,6 mill.
8. Det er budsjettet med 2,8 mill i renteinntekter – bankinnskudd.
9. Forventet utbytte fra Sunndal Energi KF er budsjettet med kr 4,3 mill.

10. Lånegjeld

Dersom kommunen foretar investeringene som ligger i investeringsbudsjettet, vil omstillingsbehovet øke på grunn av økte driftsutgifter, renteutgifter og avdragsutgifter.

Renteutgiftene avhenger av lånegjelden.

Tabellen nedenfor illustrerer utvikling i lånegjelden

Gjeld	2018	2019	2020	2021	2022
Gjeld, 1.1. i året	625 000 000	607 000 000	634 680 000	730 910 000	707 690 000
Avdrag, ca, ut året	18 000 000	23 000 000	25 000 000	29 000 000	29 000 000
Årets låneopptak	-	50 680 000	121 230 000	5 780 000	61 620 000
Gjeld 31.12. i året	607 000 000	634 680 000	730 910 000	707 690 000	740 310 000

11. Simulering av renteutgifter, ut fra

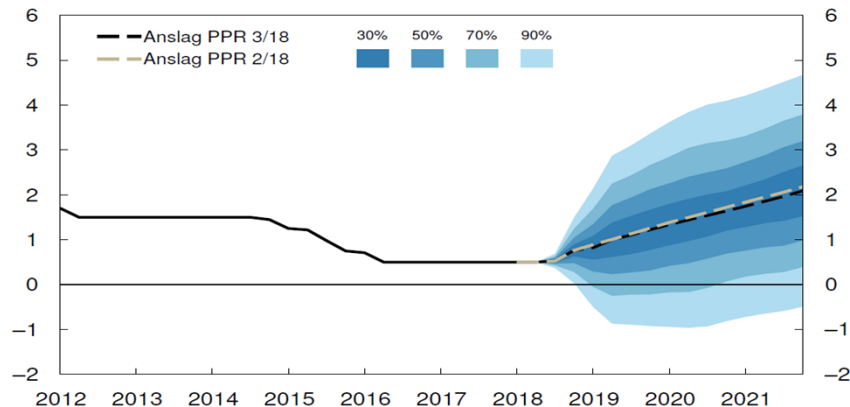
Simulering renteutgifter	2018	2019	2020	2021	2022
Renteutgifter, 1,0%	6 250 000	6 070 000	6 346 800	7 309 100	7 076 900
Renteutgifter, 1,5%	9 375 000	9 105 000	9 520 200	10 963 650	10 615 350
Renteutgifter, 2,0%	12 500 000	12 140 000	12 693 600	14 618 200	14 153 800
Renteutgifter, 2,5%	15 625 000	15 175 000	15 867 000	18 272 750	17 692 250
Renteutgifter, 3,0%	18 750 000	18 210 000	19 040 400	21 927 300	21 230 700
Renteutgifter, 3,5%	21 875 000	21 245 000	22 213 800	25 581 850	24 769 150
Renteutgifter, 4,0%	25 000 000	24 280 000	25 387 200	29 236 400	28 307 600

Kommunen får dekket deler av sine renteutgifter via selvkostområdet, innskuddsrenter og formidlings-lån. Tabellen ovenfor viser at 1% renteøkning fra 2018 til 2019 vil tilsvare ca 6 mill i økte renteutgifter.

12. Ansvarlig lån til Sunndal Energi KF bør vurderes reforhandlet i 2019. Det er budsjettet med renteinntekt på nåværende nivå både i budsjett og økonomiplan.

13. Norges Bank sin rentevifte

Figur 1.1a Styringsrenten med usikkerhetsvifte¹⁾.
Prosent. 1. kv. 2012 – 4. kv. 2021²⁾

1) Usikkerhetsviften er basert på historiske erfaringer og stokastiske simuleringer fra vår makroøkonomiske hovedmodell, NEMO. Den tar ikke hensyn til at det eksisterer en nedre grense for renten.
2) Anslag for 3. kv. 2018 – 4. kv. 2021.
Kilde: Norges Bank

Figuren ved siden av er kopi fra pengepolitisk rapport nr 3-2018 (PPR 3/18). Den er tatt med for å illustrere at kommunen kan forvente økning i styringsrenten.

Fra 2018 til 2019 og videre i økonomiplanen er det lagt inn til grunn økning i rentenivået.

5.3 Budsjettskjema 1B

Budsjettskjema 1B tjenestoområdene hele 1000	Tall i	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Utgangspkt Budsjett 2019	Sum tiltak 2019	Budsjett 2019	Økonomiplan		
							Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Rådmannen		11 886	21 205	22 389	-2 400	19 989	19 989	19 989	19 989
Økonomiavdelingen		6 494	7 120	6 456	48	6 504	7 276	6 760	7 031
Personalavdelingen		6 124	6 859	6 834	1 420	8 254	8 254	8 254	8 254
Politisk virksomhet			3 933	4 852	1 000	5 852	5 452	5 852	5 452
Service- og informasjonsavdelingen		15 233	13 876	15 442	5 000	20 442	20 442	20 442	20 442
Innvandrertjenesten		-20 790	0	-	-350	-350	-350	-350	-350
Konsesjonskraftinntekter		-6 000	-6 000	-6 000	-	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Grunnskoleltjenesten		92 921	94 117	96 149	-2 132	94 017	92 517	92 517	92 517
Barnehagetjenesten		49 160	49 990	47 431	4 221	51 652	50 652	50 652	50 652
Helse- og barnevernstjenesten		27 302	26 387	24 326	5 115	29 441	30 441	31 441	33 441
NAV		14 180	14 915	14 134	-1 539	12 595	14 034	14 034	14 034
Pleie- og omsorgstjenesten		184 784	180 388	180 013	8 790	188 803	184 603	184 603	184 603
Plan, miljø- og næringstjenesten		7 042	7 828	7 945	-30	7 915	7 815	7 815	7 815
Kulturtenesten		17 930	18 422	17 964	-1 543	16 421	16 421	16 421	16 421
Kommunalteknisk tjeneste		18 625	18 879	19 266	-674	18 592	18 657	18 657	18 657
Eiendomstjenesten		28 183	29 799	31 028	2 228	33 256	29 169	29 169	29 169
Sum tjenestområde 10-70		453 074	487 717	488 229	19 153	507 382	499 372	500 256	502 127

5.3.1 Helse- og barnevernstjenesten, utredning oppstartet

Barnevern og PPT som i dag er et samarbeid mellom Nesset, Tingvoll og Sunndal blir endret når Nesset går til Molde i 2020. Konsekvensen av dette er at driften må reduseres med 25%. Denne reduksjonen er ikke innarbeidet i økonomiplanen, fordi utredning av samarbeidsalternativer for barnevern og PPT så vidt er startet.

5.3.2 Tiltak, sykefravær

Ledelse og arbeidsmiljø påvirker sykefraværet i norske kommuner. Sunndal kommune startet i 2018 lederutvikling av kommunens ledere med personalansvar, med fokus på blant

annet helsefremmende ledelse. I 2018 startet også en grundig kartlegging av arbeidsmiljø i kommunens avdelinger. Lederutvikling og tiltak for å sikre et godt arbeidsmiljø vil være på agendaen også i årene fremover, da dette må følge kommunens kontinuerlige utvikling. Måltrettet arbeid for å redusere sykefraværet i Sunndal kommune, vil bidra til økonomiske innsparinger og redusere effektivitetstap.

5.3.3 Heltidskultur

Sunndal kommune har som mål å ha «heltidskultur». Dette arbeidet vil det bli jobbet videre med i økonomiplanperioden. For mer informasjon om heltidskultur, se

<http://www.ks.no/kommunespeilet/arbeidsliv-og-ledelse/heltidsforskeren/>

5.4 Investeringer

p.nr	Budsjettskjema 2B prosjekt i hele 1000	Tall	Regnskap 2017	Opprinnelig budsjett 2018	2019	2020	2021	2022	Sum 2019 - 2022
01000	EDB investeringer		2 248	1 200	-	-	-	-	
01080	IKT Orkide, investeringer	-	2	-	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
03202	Trygghetsalarmer		331	1 000	-	-	-	-	-
03203	E-lås		-	1 125	-	-	-	-	-
03204	Elektronisk medisineringsstøtte		-	2 000	-	-	-	-	-
05300	Låneautomat biblioteket		-	300	-	-	-	-	-
05560	Div.parkering - parkeringsplass		480	500	500	-	-	-	500
06000	Driftsavdelingen - fornying maskinpark		979	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
06020	Vegnavnsskiltning		-	500	-	-	-	-	-
06090	Kommunale veger - Bygging/utbedring		1 795	2 521	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
06130	Ny pumpeledning, driva bru - Håsen pumpe		818	176	-	-	-	-	-
06140	Rassikring og elveforebygging		222	803	500	500	500	-	1 500
06220	Bobilparkering		-	550	-	-	-	-	-
06230	Ny renovasjonsbil		-	2 000	-	-	-	-	-
06250	Trafikksikkerhetsplan (tiltak)		12	1 364	500	500	500	500	2 000
06290	Husholdningsavfall - ny ordning		64	124	-	-	-	-	-
06341	LED gatelys		-	-	3 000	3 000	4 000	4 000	14 000
06440	Lager Hovsvegen		691	1 000	-	-	-	-	-
06450	Levika boligfelt		250	402	-	-	-	-	-
06460	Grytøyvegen - Gjøra boligfelt		36	391	-	-	-	-	-
06480	Hagan boligfelt		513	95	-	-	-	-	-
06550	Kalken Vannverk/oppgradering		0	900	-	-	-	-	-
06560	Søra vannverk behandling		11 892	523	-	-	-	-	-
06570	Ålvundeid vannverk - nye brønner		-	100	-	-	-	-	-
06580	Diverse overvannsprosjekter		511	549	-	-	-	-	-
06590	Elveforebygging		-	1 000	-	-	-	-	-
06800	Investering VA		-	-	2 250	2 500	2 500	2 500	9 750
06820	VA-ledning		-	800	-	-	-	-	-
06870	Vannforsyning til Smiset		-	2 000	-	-	-	-	-
06880	Sunndal vannverk - brønn Villabyøran		-	-	1 500	-	-	-	1 500
06890	VA-ledning parkveien		-	1 000	-	-	-	-	-
07010	Enøk diverse bygg		-	380	400	400	400	400	1 600
07030	Oppgradering kommunale bygg		817	3 726	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
07040	Stortuva barnehage, Ålvundeid		5 539	23 461	16 000	-	-	-	16 000
07070	Salg kommunale boliger		2	-	-	1 000	-	2 000	5 000
07080	Kjøp av kommunale boliger		-	1 543	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
07120	Uteområder Løykja/Tredal skoler		-	2 000	-	-	-	-	-
07250	Nybygg Pleie og omsorg		-	-	500	500	500	65 000	66 500
07290	Samordningsprosjekt		0	7 000	-	-	-	-	-
07330	Tilbygg brannstasjon		-	3 500	-	-	-	-	-
07430	Svømmehall - bassengaggregat		3 206	2 794	-	-	-	-	-
07460	Kjøp av utstyr, eindomstjenesten		44	761	200	200	200	-	600
07570	Sunndal pensjonistsenter, planlegg.oppgr.		189	111	-	-	-	-	-
07630	Ny barnehage i sentrum		-	-	1 000	99 000	-	6 000	94 000
07700	Lege og helsesenter		-	1 054	16 000	40 000	-	-	56 000
07740	Barnehage Hoelsand		295	-	15 000	-	-	-	15 000
07770	Ombygging Ålvundfjord skole		104	250	-	-	-	-	-
	Annet summert 2017		21 862						
	SUM		52 901	70 503	65 350	153 600	8 600	78 400	305 950

Velferdsteknologi

Utgifter til velferdsteknologi vil fra 2018/2019 bli ført som driftsutgifter.

Utgifter til IKT i skolen

Er overført til driftsbudsjettet fra og med 2019.

Led gatelys

Skifte til LED-gatelys – energibesparende.

Stortuva barnehage, Ålvundeid

Er planlagt ferdigstilt i 2019.

Barnehage, Hoelsand

Resten av bygningsmassen blir ferdigstilt i løpet av 2019, for å avlaste Villabyen og Mogrenda barnehage, der det er midlertidig drift.

Barnehage- og skolebruksplan

Disse planene er ikke innarbeidet i budsjett- og økonomiplan. Dette fordi de bør behandles politisk før det skjer. I 2020 er det lagt inn investering i ny barnehage i sentrum. Dette er en videreføring av investeringene som lå i forrige økonomiplan. Behovet bør avklares nærmere i et forprosjekt.

Nybygg pleie- og omsorg

Investering i 2022, ligger i økonomiplanperioden, med kr 66,5 mill. Behovet bør avklares nærmere i et forprosjekt.

Det er omtrent 40% av alle omsorgsmottakere, som er under 67 år. Det forventes en økning i årene fremover med unge med ulike diagnoser, spesielt innenfor autismespekteret. Denne utviklingen er allerede merkbar. I tillegg vil det etter hvert være behov for renovering av Helsetunet som nå er 50 år. Navnet på prosjektet blir endret til nybygg pleie- og omsorg/renovering.

Lege – og helsesenter

Det er startet et forprosjekt som skal se nærmere på behovet for nytt lege- og helsesenter.

Videreformidlingslån

Gjelder videre utlån av Husbanklån, som etableringslån.

Egenkapitaltilskudd KLP

Gjelder pliktig kjøp av andeler i KLP. Egenkapitaltilskudd i KLP må finansieres av frie midler.

5.5 Finansiering

Med utgangspunkt i utkast til investeringer, er det utarbeidet et utkast til hvordan finansieringen kan gjøres.

Finansiering	Regnskap 2017	Budsjett 2018	2019	2020	2021	2022	Sum 2019 - 2022
Tall i 1000 kr							
Investering i anleggsmidler (2B)	52 901	70 503	65 350	153 600	8 600	78 400	305 950
Utlån og forskutteringer	5 669	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Kjøp av akjer og andeler, KLP	2 328	2 300	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Avdrag på lån, formidlingslån	2 812	1 708	4 000	4 000	-	-	8 000
Avsetninger	3 132	-	-	-	-	-	-
Årets finansieringsbehov	66 844	79 511	77 350	165 600	16 600	86 400	345 950
Bruk av lån	-46 994	-58 267	-50 680	-121 230	-5 780	-61 620	-239 310
Bruk av lån, Husbanken (videreformidlingslån)	0	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-20 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-5 017	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0	0
Motatte avdrag på utlån og refusjoner	-7 195	0	0	0	0	0	0
Andre inntekter	-746	0	0	0	0	0	0
Momskompensasjon investering	-4 564	-12 236	-14 670	-32 370	-2 820	-16 780	-66 640
Bruk av bundne invest. Fond	0	0	-4 000	-4 000	0	0	-8 000
Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-2 328	-4 008	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-12 000
Overføring fra driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	-66 844	-79 511	-77 350	-165 600	-16 600	-86 400	-345 950

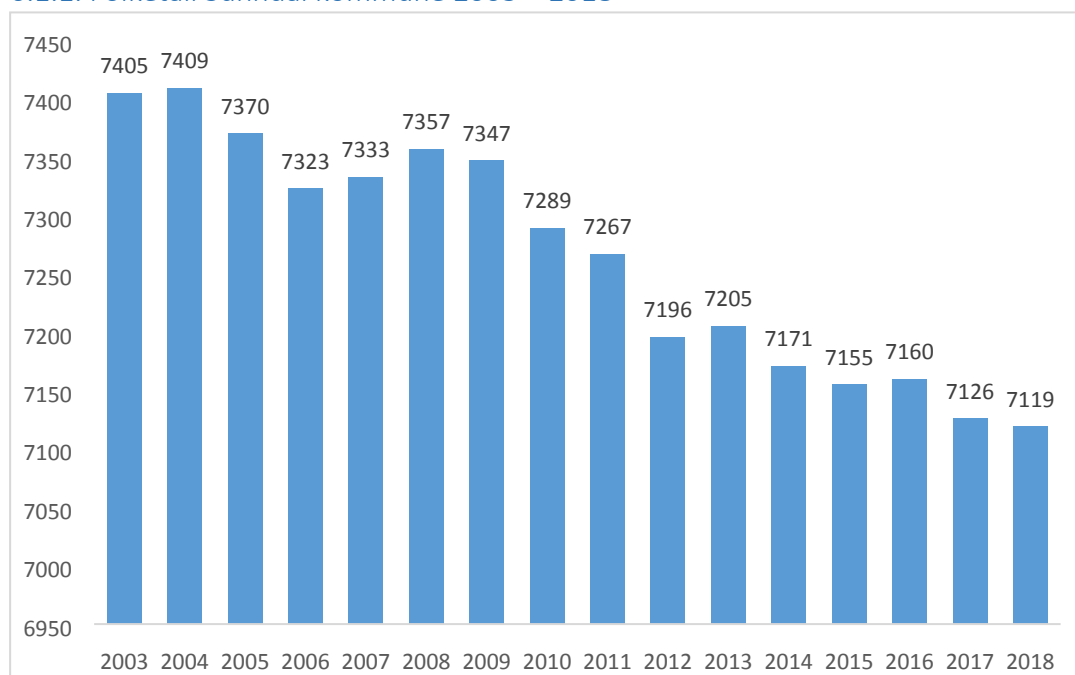
6.0 Folketallsutvikling – historikk og prognose

6.1. Historikk, befolkningsutvikling 2003 -2017

Norge har hatt relativt høy befolkningsvekst på 2000-tallet grunnet høy innvandring fra utlandet. Det siste året har veksten avtatt grunnet mindre innvandring til landet.

I Sunndal kommune har folketallet gått i bølgedaler de siste 15 år som vist i denne figuren:

6.1.1. Folketall Sunndal kommune 2003 – 2018

Siden 2008 har det, med unntak av 2013 og 2016, vært nedgang i folketall i Sunndal.

Pr. 1. januar 2018 hadde Sunndal 7 119 innbyggere. I perioden 2003 – 2018 har det vært en nedgang i folketallet på 286 personer (- 3,9 %).

Rundt 11 % av innbyggerne har innvandrerbakgrunn. Det er lavere enn landssnittet på 15 %.

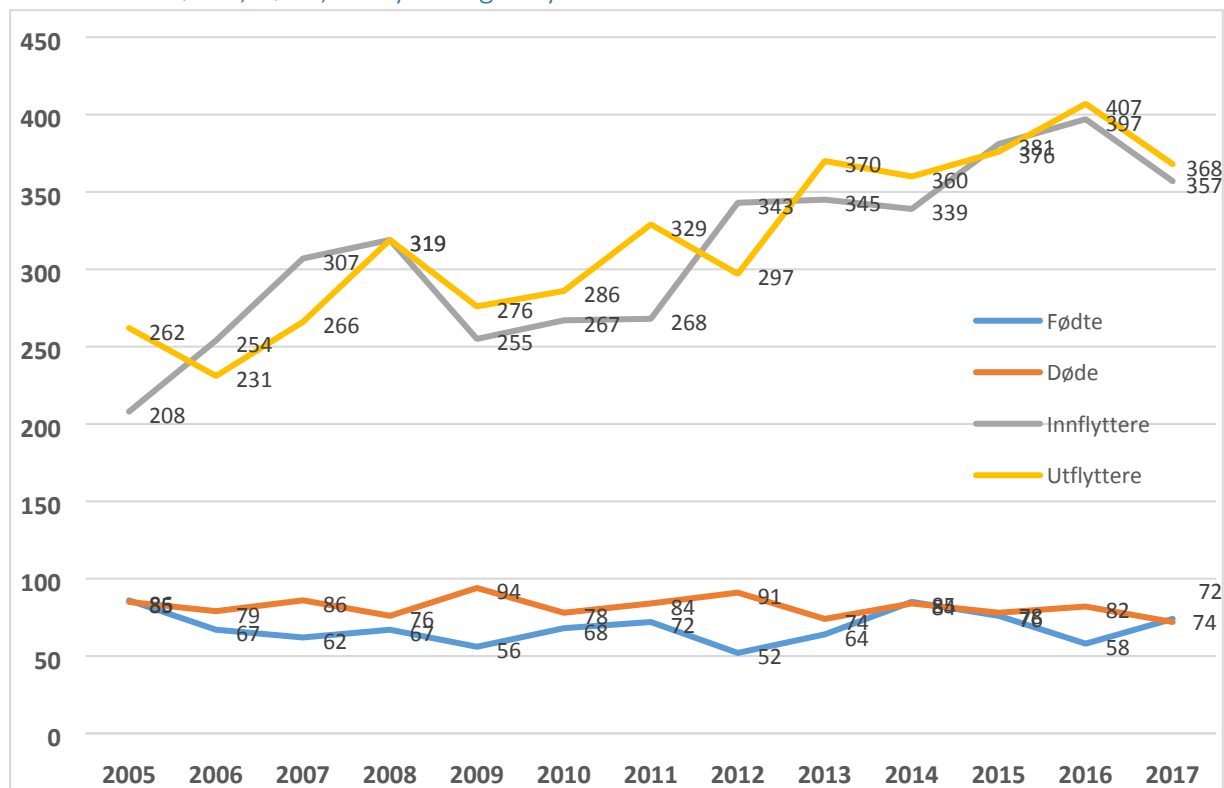
Fødselstallene siste 10-15 år ligger mellom 50 og 80 barn pr. år og antall døde er mellom 70 og 90 hvert år. I 2017 var det 74 som ble født og 72 personer som døde. Dette gir et fødsels-overskudd på 2 i 2017.

Hvert år er det mellom 300 og 400 personer som flytter inn og ut av Sunndal kommune. I 2017 var det 357 som flyttet inn og 368 som flyttet ut av kommunen. Dette gir en netto utflytting på 11 personer i 2017. Siden 2005 har vi hatt fire år med netto innflytting (2006, 2007, 2012 og 2015) mens vi har hatt netto utflytting de øvrige år.

Om man ser siste tiår under ett skyldes befolkningsnedgangen primært netto utflytting fra kommunen og i noe grad også negativt fødselsoverskudd.

Sunndal kommune har befolkningsvekst og 7.400 innbyggere innen 2020 som et av sine hovedmål i planperioden («Kommuneplan for Sunndal kommune 2014 – 2020»). Utviklingen i kommunen har ikke gått i riktig retning i forhold til denne målsettingen.

6.1.2. Antall fødte, døde, innflytter og utflyttere 2005 - 2017

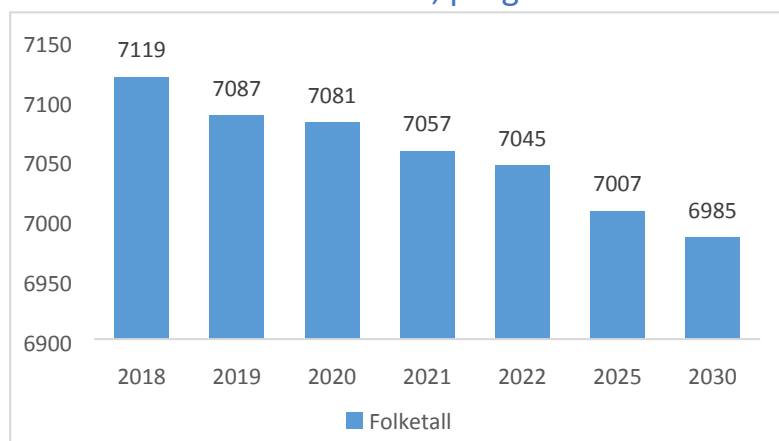
6.2. Prognoser, folketallsutvikling 2018 - 2030

6.2.1. Folketall

Annethvert år utarbeider Statistisk Sentralbyrå (SSB) prognoser for folketallsutviklingen i landet, fylker og kommunene. Deres prognoser baserer seg på ulik utvikling (lav, middels og høy) innenfor fire områder: fruktbarhet, levealder, mobilitet og innvandring. Påfølgende tall baseres på alternativet med middels verdi på alle disse fire områdene (dvs. alternativ MMMM).

Tidligere års prognoser har vært positiv for Sunndal men prognosene pr. juni i år er befolkningsnedgang og folketallet forventes å bli under 7000 innbyggere innen 2030. I planperioden fram mot 2022 er prognosen en nedgang på 74 personer (1 %), og fram mot 2030 en nedgang på 134 personer (2 %).

Folketall Sunndal kommune, prognose 2018 – 2030

Folketall og aldergrupper, prognose 2018 – 2030

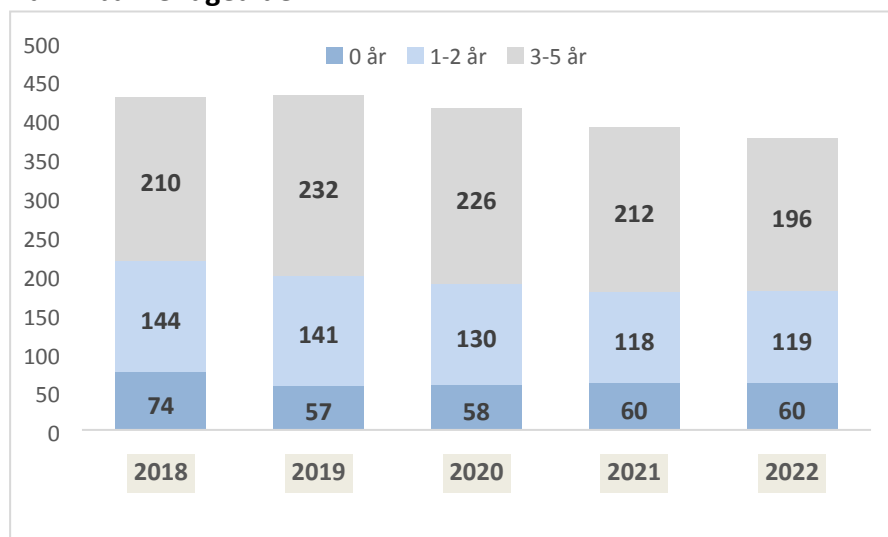
	2018	2019	2020	2021	2022	2025	2030
0 år	74	57	58	60	60	62	61
1-2 år	144	141	130	118	119	124	125
3-5 år	210	232	226	212	196	185	190
0-5 år	428	430	414	390	375	371	376
6-12 år	516	486	488	506	523	527	494
13-15 år	261	270	239	246	224	228	252
Sum 6-15 år	777	756	727	752	747	755	746
16-19 år	393	373	366	335	338	307	300
20-44 år	1 949	1 951	1 952	1 956	1 944	1 910	1 857
45-66 år	2 293	2 282	2 281	2 251	2 226	2 123	1 950
Sum 20-66 år	4 242	4 233	4 233	4 207	4 170	4 033	3 807
67-79 år	850	873	914	941	984	1 058	1 194
80-89 år	326	323	331	332	330	385	463
90 år +	103	99	96	100	101	98	99
Sum 67+	1 279	1 295	1 341	1 373	1 415	1 541	1 756
Sum folketall	7 119	7 087	7 081	7 057	7 045	7 007	6 985

Kilde: SSB pr. juni 2018 (MMMM)

I det følgende presenteres utviklingen i de ulike aldergruppene nærmere.

6.2.2. Barn og unge

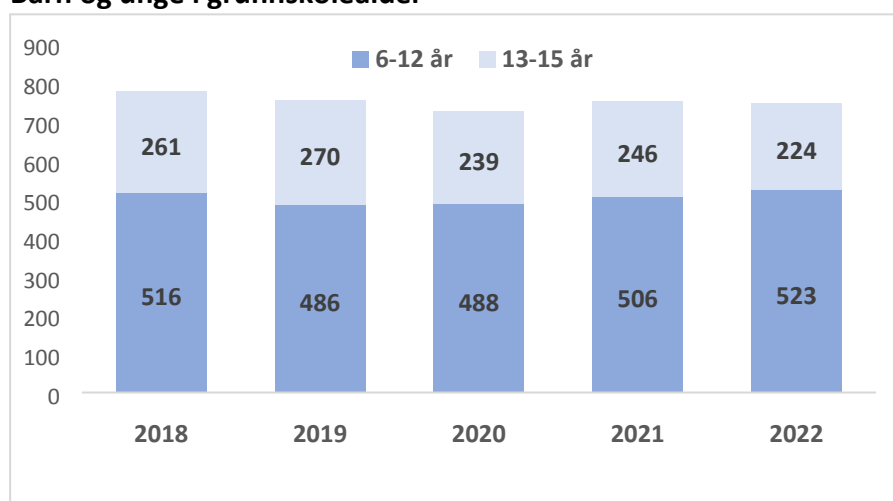
Barn i barnehagealder

Prognosen for antall barn i alderen 0-5 år er en nedgang fra 428 i 2018 til 375 i 2022.

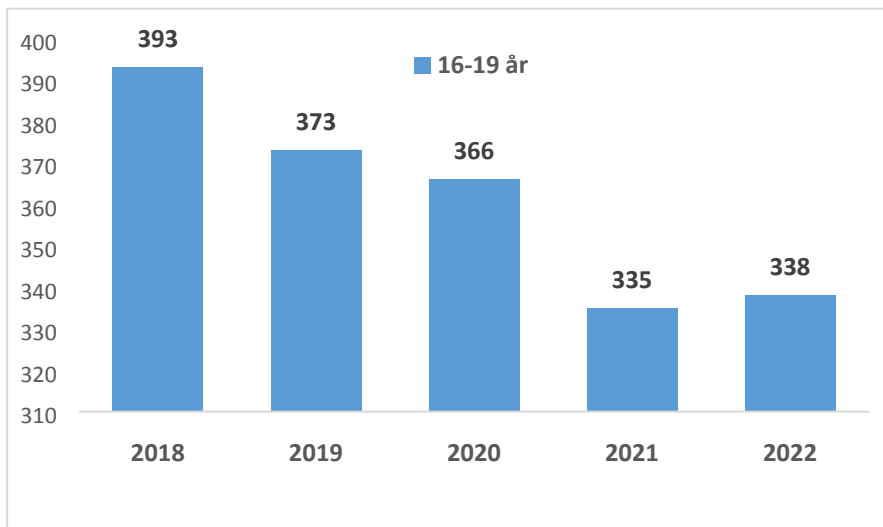
Dette er en nedgang på 53 barn (- 12 %). Figuren over viser at det er nedgang i alle aldersgruppene (0 år, 1-2 år og 3-5 år).

Barn og unge i grunnskolealder

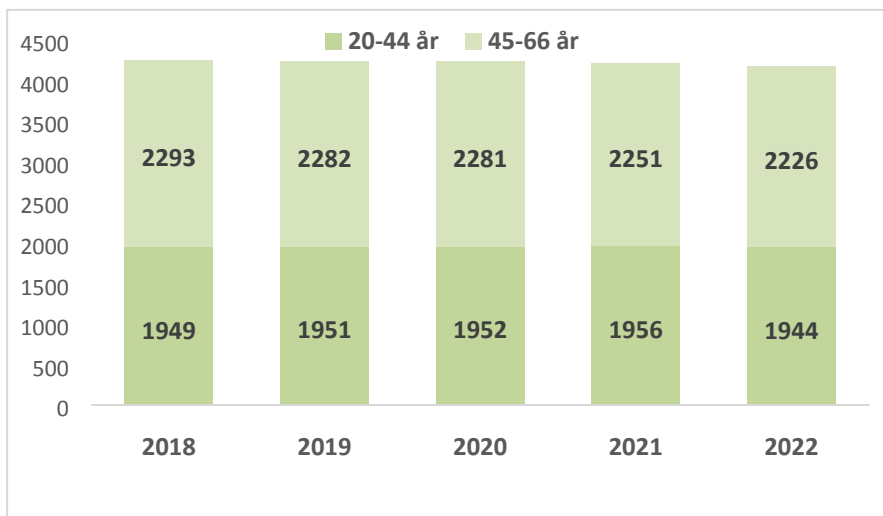
Prognosen for antall barn i grunnskolealder er en nedgang 30 elever (- 4 %) fra 777 elever i 2018 til 747 i 2022. På barnetrinnet (6-12 år) er det en nedgang fram til 2020 og så en økning igjen fram mot 2022. Og samlet elevtall i grunnskolen er da omlag det samme i 2018 og 2022. På ungdomsskoletrinnet (13 – 15 år) er prognosen en reduksjon fra 261 i 2018 til 224 i 2022. Dette er en nedgang på 37 elever (- 14 %).

Ungdom 16 – 19 år

Prognosen for antall unge i alderen 16-19 år (videregående skole) er en nedgang fra 393 i 2018 til 338 i 2022. Dette er en nedgang på 55 elver (- 14 %).

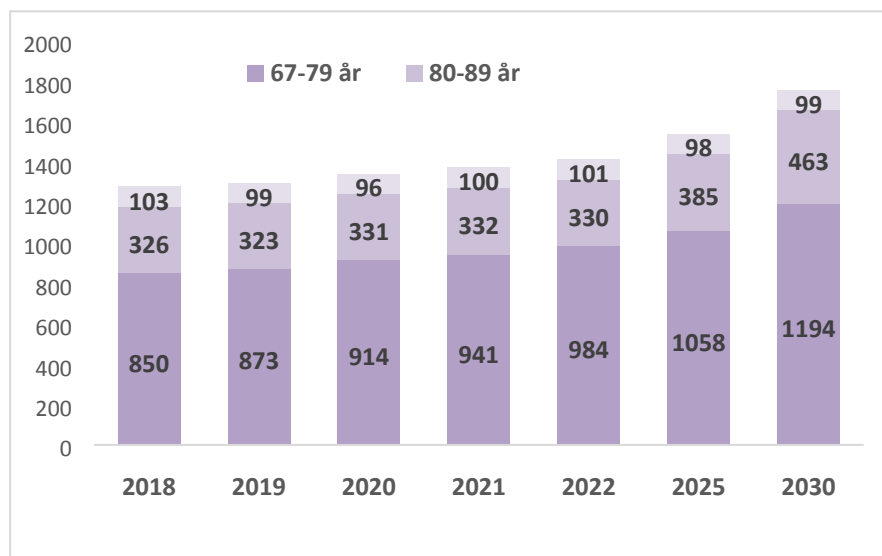
6.2.3. Yrkesaktiv alder

Antall personer i yrkesaktiv alder (20 – 66 år) er relativt stabilt de kommende år, fra 4 242 personer i 2018 til 4 170 i 2022. Dette er nedgang på 72 personer (2 %). Nedgangen skjer blant de eldste i yrkesaktiv alder (45-66 år).

I et strategisk planleggingsperspektiv er den relative (dvs. prosentvise) fordelingen mellom ulike aldersgrupper en sentral faktor. Spesielt gjelder dette andelen i yrkesaktiv alder. Dette fordi det er denne gruppen som produserer varer og yter tjenester til alle aldersgrupper i kommunen, samt i forhold til skatteinntekter. SSBs prognoser er at andelen i yrkesaktiv alder vil holde seg stabilt på rundt 59 % i planperioden 2018-2022 i Sunndal kommune.

6.2.4. De eldre

I planperioden 2018-2022 er det en økning på 10 % (136 personer) blant de eldre over 67 år. Blant de ulike gruppene av eldre er det en økning blant de yngre eldre fra 850 til 984 personer i alderen 67-79 år. I denne planperioden er det derimot liten endring i alderen 80-89 år (stabilt rundt 330 personer) og stabilt rundt 100 personer over 90 år.

Fram mot 2025 og 2030 er prognosen fortsatt rundt 100 personer over 90 år mens det er vekst i begge de to øvrige aldergruppene. I perioden 2022-2030 er det en økning på 210 personer (21 %) blant de yngste eldre (67-79 år) og en økning på 133 personer (40 %) i aldersgruppen 80-89 år.

6.3. Sammenfatning

I planperioden fram mot 2022 er SSBs prognoser for Sunndal kommune som følger:

- Svak nedgang i folketallet (- 1 %)
- Nedgang i antall barn i barnehagealder 0-5 år (- 12 %)
- Stabilt antall barn i barneskolealder 6-12 år
- Nedgang i antall barn i ungdomsskolealder 13-15 år (- 14 %)
- Nedgang i antall ungdommer 16-19 år (- 14 %)
- Stabilt antall personer i yrkesaktiv alder 20-66 år
- Vekst i antall yngre eldre 67-79 år (+ 10 %)
- Stabilt antall eldre over 80 år

I en tidshorisont ut over planperioden (dvs. 2022 - 2030) vil antall eldre økte betydelig i kommunen, både i aldersgruppen 67-79 år (+ 21 %) og 80-89 år (+ 40 %).